

Stichting Holland Opera
Amersfoort

Jaarverslag 2025

Bestuursverslag en verslag Raad van Toezicht	1
Inleiding op de jaarrekening	23
JAARREKENING	27
Balans per 31 december 2025	28
Exploitatierekening over 2025	30
Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	32
Toelichting op de balans per 31 december 2025	34
Toelichting op de exploitatierekening over 2025	39

OVERIGE GEGEVENS

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Stichting Holland Opera
Amersfoort

Bestuursverslag en verslag Raad van Toezicht 2025

BESTUURSVERSLAG 2025

Ondanks de grote uitdagingen was 2025 voor Holland Opera een succesvol jaar.

Financieel kunnen we met tevredenheid terugkijken. Dankzij het succes van onze voorstellingen werd een aanvankelijk begrote tekort niet gerealiseerd en sluiten wij het jaar af met een positief resultaat.

We brachten wel minder producties uit dan in eerdere jaren en is in het najaar geen reizende jeugdopera gerealiseerd.

Zoals reeds beschreven in het bestuursverslag 2024 ontvingen wij tot onze verbijstering een negatief advies van de Raad voor Cultuur, waardoor onze plaats in de landelijke Basis Infrastructuur (BIS) per 2025 is vervallen. Dit besluit heeft niet alleen onze organisatie en medewerkers geraakt, maar ook onze coproducenten, makers, musici, bezoekers, media en de gemeente Amersfoort. Het noopte ons de omvang van onze organisatie per direct terug te brengen. Dit was een ingrijpende maatregel voor alle betrokkenen.

In 2025 hebben wij gewerkt met een sterk gereduceerd vast team (3,2 FTE). Daarbij is voortdurende aandacht nodig om overbelasting te voorkomen.

Daarnaast hebben zowel de directeur als de artistiek leider vrijwillig een financiële stap terug gedaan. De directeur heeft haar salaris met tien regels verlaagd en de artistiek leider heeft zijn aanstelling van 1 fte teruggebracht naar 0,8 fte. Hiermee wilden zij hun betrokkenheid bij de organisatie en het team nadrukkelijk onderstrepen. De hiermee vrijgekomen middelen worden onder meer ingezet ter dekking van de juridische kosten van de lopende procedures tegen het Fonds Podiumkunsten (FPK) en de Raad voor Cultuur.

In februari 2026 heeft de Rechtbank Midden-Nederland het bezwaar van Holland Opera tegen de afwijzing van de meerjarige subsidieaanvraag door het Fonds Podiumkunsten gegrond verklaard. De rechtbank oordeelt onder meer dat onvoldoende is gemotiveerd hoe de adviescommissie heeft meegewogen dat Holland Opera het eerste zelfstandige jeugdoperahuis van Europa is. Aangezien Holland Opera zich in haar activiteitenplan expliciet positioneert als uniek jeugdoperahuis binnen het Nederlandse podiumkunstenveld, had de adviescommissie zich hierover in haar beoordeling moeten uitlaten. Op dit punt is het besluit ontoereikend gemotiveerd en had het niet zonder nadere onderbouwing mogen worden overgenomen. Het Fonds Podiumkunsten heeft van de rechtbank tien weken gekregen om een nieuw besluit op bezwaar te nemen met inachtneming van deze uitspraak.

De gemeente Utrecht heeft besloten ons vanaf 1 januari 2025 geen meerjarige subsidie meer te verlenen, ondanks het grote en brede bereik van onze locatieopera's in en rond de stad en de waardering van ons Utrechtse publiek. De aangevraagde projectsubsidie voor de locatieopera *Midsummer Night Dream* op Fort Rijnauwen is door de gemeente wel toegekend.

Cast en crew Midsummer Nightmare

We prijzen ons gelukkig met de steun van onze standplaats, de gemeente Amersfoort, die volledig achter ons staat. Met ingang van 2026 steunen zij ons gedurende drie jaar met een extra financiële impuls van 25duizend euro jaarlijks.

In 2025 hebben wij veel energie geïnvesteerd in het verwerven van projectfinanciering om onze plannen zo goed mogelijk te kunnen realiseren. Met een herziene programmering en aangepaste begroting – mede dankzij de steun van diverse private fondsen – hebben wij de exploitatie voor 2025 grotendeels op orde kunnen brengen.

Ook voor 2026 zijn talrijke aanvragen ingediend, waarvan inmiddels een aantal is gehonoreerd.

1. ACTIVITEITEN

Missie

In onze opera's laten we teksten op een poëtische manier klinken. Naast tekst vertelt de muziek het verhaal waardoor de voorstellingen meerdere lagen hebben. Wij maken opera die toegankelijk en actueel is en die gaat over maatschappelijke thema's die dicht bij de belevingswereld van ons (jonge) publiek staan.

Hoofddoelstelling

Holland Opera speelt zowel nationaal als internationaal een belangrijke rol bij de ontwikkeling van nieuwe jeugdopera. Dit blijkt ook uit het feit dat operahuizen in Duitsland en Denemarken jaarlijks onze jeugdopera's op hun repertoire zetten, naast het feit dat we met de jeugdopera *Koekjes* opnieuw zijn genomineerd voor een internationale YAM-award.

Verdere ontwikkeling van (jeugd)opera en talentontwikkeling zijn voor ons essentieel. Diversiteit streven wij onder andere na in crossovers van muziekstijlen en combinaties met andere disciplines.

Kernactiviteiten

Holland Opera speelt (noodgedwongen) gemiddeld drie producties per seizoen: een reizende jeugdopera in vervolg op de kerstproductie van het jaar ervoor, een kerstvoorstelling voor de hele familie in de Amersfoortse Veerensmederij en (leef)tijdloze opera op bijzondere locaties zoals forten, fabrieken, musea en parkeergarages. Holland Opera richt zich nadrukkelijk op de jeugd, waarbij met name bij besloten schoolvoorstellingen leerlingen met diverse achtergronden toegang krijgen tot opera en muziek.

Deze voorstellingen verbinden en enthousiasmeren door actieve educatieve projecten, en zijn vooral bedacht vanuit de belevingswereld van kinderen en jongeren. Naast deze besloten voorstellingen speelt Holland Opera reguliere voorstellingen.

Uitbreiding artistieke kern

Vooruitlopend op het beleidsplan 2025 – 2028 is Holland Opera (HO) al in 2024 begonnen met de versterking van de band tussen HO en drie onderscheidende nieuwe makers; componiste Anne-Maartje Lemereis, regisseur Rianne Meboer en choreograaf Pim Veulings. In 2025 hebben zowel Rianne Meboer (*Mispoes*) als Pim Veulings (*Bremer Straatmuzikanten*) een jeugdopera geregisseerd bij HO. Rianne deed eveneens de co-regie van *Midsummer Nightmare* op Rijnauwen.

Anne-Maartje begeleidde in 2025 Kinder-Componist des Vaderlands Lize Bastiaens bij de compositie van het lied *Cookies* voor het kinderkoor *Koekjes* dat optrad in januari rond de Kerstopera *Koekjes*.

Cookies door kinderkoor Koekjes

Deze makers zullen nieuw werk bij HO blijven maken en daarnaast nauw betrokken zijn bij de selectie en de begeleiding van nieuwe jeugdoperamakers. Wij gaan met hen in gesprek over de toekomst van HO, hoe zien zij als nieuwe generatie de ontwikkeling van de jeugdopera en wat is voor hen het belang van het bereiken van de jonge doelgroep met jeugdopera. Samen met hen gaan we op zoek naar een of meerdere personen die in de loop der jaren de artistieke leiding van HO overnemen.

Hogere activiteitenlasten

Door Covid heeft een groot deel van de technici afscheid genomen van de sector. De kosten voor de gebleven technici zijn door schaarste aanzienlijk gestegen.

De inhuur van theatertechniek is maar liefst met 30% gestegen in vergelijking met de jaren vóór Covid.

Ook de lasten voor musici en zangers zijn hoger dan voorheen.

Locatieopera op Fort Rijnauwen

In 2025 ontvingen wij een projectsubsidie voor de wandelopera *Midsummer Nightmare* van het Fonds Podiumkunsten, het Cultuurfonds, gemeente Utrecht, Société Gavignies en het Fentener van Vlissingen Fonds. In totaal werkten er circa 50 ZZP'ers (naast ons vaste team) aan deze productie mee.

We hebben voor het eerst bij dit project samengewerkt met Onlinemarketing bureau Peak. De voorstellingen waren een maand voor de première al uitverkocht. Onze samenwerking met *We are public* hebben we tevens gecontinueerd, waardoor publiek met een kleinere beurs ook aanwezig kon zijn.

ACTIVITEITEN 2025

HO heeft in 2025 de volgende voorstellingen gespeeld:

- Het jaar startte met de jeugdopera *Koekjes* in Theater de Veerensmederij te Amersfoort in de kerstvakantie. Deze nieuwe jeugdopera met muziek van Niek Idenburg en gebaseerd op een tekst van Annet Schaap was een succes en trok ruim 3.000 bezoekers (2024 en 2025). Vrijwel alle voorstellingen waren uitverkocht en we hopen deze voorstelling in 2027 te hernemen;
- Vanaf januari tot en met half april ging *Roodhapje* op tournee en speelde in de grote- en middenzalen van de Nederlandse theaters. Bijna 7.000 bezoekers zagen de reprise van deze succesvolle jeugdopera uit 2016;
- Regisseur Ralph Kooijman maakte in 2021 met twee zangers en twee slagwerkers de kleuteropera *Mag ik meedoen*. Deze interactieve voorstelling is in het voorjaar van 2025 op scholen gespeeld;
- De opera op locatie was *Midsummer Nightmare* op Fort Rijnauwen. Deze coproductie met het Nederlands Blazers Ensemble trok in juni/juli bijna 5.500 bezoekers. De muziek was een combinatie van Purcell en nieuwe muziek van Jesse Passenier;
- De kerstvoorstelling was *Bremer Straatmuzikanten* speelde de hele kerstvakantie in Theater Veerensmederij in Amersfoort. Deze nieuwe jeugdopera in coproductie met Duda Paiva Company, met muziek van Lucas Wiegerink en op een tekst van Simon van der Geest was een succes en trok ruim 2.600 bezoekers. Vrijwel alle voorstellingen waren uitverkocht. De voorstelling gaat in 2026 aansluitend op tournee langs de grote-zalen van de Nederlandse theaters;
- Naast *Bremer Straatmuzikanten* brachten we een nieuwe opera voor kleuters uit *Mispoes* uit. De muziek voor deze nieuwe meespeelvoorstelling werd gecomponeerd door Jasmine Karimova, de tekst was van Joke Hoolboom. Rianne Meboer tekende voor de regie. De voorstelling speelde in een geleende theatertrailer van het Laagland en was volledig uitverkocht. De kleuteropera bereikte ruim 850 bezoekers;
- NPO; in 2021 is HO een overeenkomst met de NPO aangegaan om 11 van de door HO geproduceerde operafilms uit te zenden (gedurende 2 jaar) op kunst- en cultuurzender NPO-2-extra. In 2025 zijn er opnieuw 5 films uitgezonden (17 uitzendingen), zowel onze jeugdopera's als onze locatieopera's vinden via dit platform een podium. Gemiddeld bereiken wij 15.000 kijkers per uitzending (opgave NTR-2025).

Nominaties en prijzen:

Koekjes is in 2025 genomineerd voor de internationale YAM-award;

Roodhapje is in 2025 genomineerd voor de Podium Kidsprijs;

Roodhapje ontving in 2016 de internationale YAM-award voor beste jeugdopera.

RELATIE TOT PUBLIEK

Met leerlingen van onze partnerscholen in het Soesterkwartier spraken wij over de thematiek en muziekstijlen van onze voorstellingen. Op basis van deze gesprekken kozen wij diverse maatschappelijke en meer persoonlijke dilemma's met altijd een universele touch. Dit resulteerde in thematiek als 'verdriet, verlies en moed' (*Koekjes*), *Bremer Straatmuzikanten*, over de verschoppelingen, de buitenbeentjes en de acceptatie van 'het anders zijn' van de ander. Ook *Mispoes*, met als thema 'angst voor de ander' is met veel humor gebracht en maatschappelijk geëngageerd.

Bij *Midsummer Nightmare* was het bijzondere element dat het hier ging om de ervaring van het publiek op locatie. Tijdens de voorstelling wandelde het publiek van de ene sprookjesachtige locatie naar de andere, op 4 verschillende plekken werden korte scènes gespeeld waaraan steeds een aantal instrumentalisten van het jongNBE meededen en zangers/spelers van HO.

Na afloop van de voorstelling gaan wij in gesprek met ons publiek; wat hebben ze ervaren, gezien en gehoord? De bezoekers krijgen hierbij de kans op diverse vragen (inhoudelijk, vormtechnisch, kwalitatief) te reageren. Deze reacties worden vervolgens besproken, geëvalueerd en Verder sturen wij enquêtes van Buro Beerda en SurveyMonkey naar publiek dat onze locatieopera of kerstopera bezocht heeft. De reacties op deze enquêtes worden geëvalueerd en waar nodig geïmplementeerd.

RELATIE MET ONZE STANDPLAATS AMERSFOORT

Het feit dat we als jeugdoperagezelschap een eigen theater hebben, draagt veel bij aan onze regiofunctie. Jaarlijks bezoeken duizenden leerlingen van diverse scholen uit Amersfoort e.o. voorstellingen in theater de Veerensmederij.

RELATIE MET DE STAD UTRECHT

Vanaf 2005 brengt HO jaarlijks een grote locatieopera in of direct rond de stad Utrecht. Ook worden onze jeugdopera's geprogrammeerd in de diverse theaters in de stad (Schouwborg, Kikker, Hoge Woerd, Bibliotheektheater). Een groot deel van onze bezoekers komt uit Utrecht e.o.

In de periode 2021 – 2024 ontvingen wij een meerjaren subsidie van Utrecht, voor de huidige periode is deze aanvraag echter niet gehonoreerd en valt HO weer terug op adhoc financiering.

Wij willen het door HO opgebouwde publiek in Utrecht niet ineens kwijt raken en brachten dus weer een opera op Rijnauwen uit. In 2025 heeft de stad *Midsummer Nightmare* gesteund met een projectsubsidie.

Vrijwilligers

In 2025 hebben onze vrijwilligers uit Amersfoort, Utrecht en de regio hand- en spandiensten rond de verschillende producties uitgevoerd. In totaal zijn er ruim 50 vrijwilligers waarmee wij samenwerkten op het gebied van publieksbegeleiding, horeca, verkoop programmaboekjes en garderobe. Wij zijn hen heel dankbaar voor hun betrokkenheid, zij zijn immers onze ambassadeurs.

JEUGDOPERA BINNEN DE JEUGDPODIUMKUNSTEN

Nieuwe jeugdoperamakers

HO bestaat inmiddels bijna 30 jaar. Een van de valkuilen van een lang bestaan is in herhaling dreigen te vallen. Om dat te voorkomen zijn we bezig met het vernieuwen van onze kunstdiscipline door samen te werken met inspirerende partners/makers uit andere disciplines. Bovendien hebben wij in onze nieuwe plannen vanaf 2025 aangegeven dat onze artistieke kern is uitgebreid.

Diversiteit disciplines

In 2025 werd *Bremer Straatmuzikanten* als coproductie uitgevoerd met Duda Paiva Company, deze goed ontvangen jeugdopera gaat in 2026 door met een uitgebreide en succesvolle landelijke tournee. Zangers en poppenspelers werden choreografeerd door poppenmaker Duda Paiva, deze cohesie van disciplines binnen de voorstelling wordt door publiek en pers zeer gewaardeerd. In 2025 coproduceerden wij tevens met muziekensemble Nederlands Blazers Ensemble *Midsummer Nightmare*. De jonge talenten die onder de noemer JongNBE onder het NBE vallen deden voltallig mee met dit project.

De samenwerking met jeugddansgezelschap DOX bij het nieuwe educatieproject *Hiphop Opera Xperience* is in 2025 gecontinueerd. Wij hebben dit project zowel op Rijnauwen (voorjaar) als op de Wagenwerkplaats (najaar) uitgevoerd.

MAATSCHAPPIJ EN ECONOMIE

HO is een uitstekende cultureel ondernemer gebleken. In 2025 hadden wij (ondanks het wegvallen van de landelijke structurele subsidie) nog steeds een respectabel publieksbereik van 17.077 bezoekers.

2. OMVANG EN SAMENSTELLING PUBLIEK

Overzicht publieksbereik 2022 - 2025 VERGELIJKING

Producties 2022 - 2025		
	Aantal optredens realisatie	Aantal optredens begroot
2022	148	110
2023	123	110
2024	113	110
2025	102	80
Bezoekers 2022 - 2025		
	Bezoekers realisatie	Bezoekers Begroot
2022	18.700	21.000
2023	18.270	21.000
2024	28.506	21.000
2025	17.077	15.000

Wij hebben onze doelstelling om tenminste 80 voorstellingen te spelen in 2025 ruim gehaald.

Publieksbereik voorstellingen 2025

In 2025 bracht HO een tournee van de jeugdopera *Roodhapje* (31 voorstellingen voor 6.979 bezoekers), 2 nieuwe (kerst)-jeugdopera *Koekjes* (8 optredens/1.157 bezoekers) en *Bremer Straatmuzikanten* (15 optredens voor 2.047 bezoekers) en 2 jeugdconcerten van het kinderkoor *Koekjes*. Kerstvakantie 2025-2026 speelden we tevens *Mispoes* (13 optredens voor 850 bezoekers).

Wij speelden de reprise van een coronatijd ontwikkelde kleuteropera *Mag ik meedoen?* (12 voorstellingen/855 bezoekers) en 1 nieuwe locatieopera *Midsummer Nightmare* op Fort Rijnauwen (23 voorstellingen/5.430 bezoekers).

In totaal werden er 102 voorstellingen gespeeld. Wij bereikten 17.077 bezoekers live en 405.000 kijkers via NPO2 Extra. Er werden 147 educatieve activiteiten uitgevoerd.

Sinan Arat en Josje Eijkenboom als Oberon en Puck in Midsummer Nightmare

Overzicht publieksbereik 2025

- 102 voorstellingen live	17.077 bezoekers
- 110 educatieve activiteiten	2.586 deelnemers
- 37 niet school-gebonden educatieve activiteiten	591 deelnemers
- 27 uitzendingen NPO2 Extra	405.000 kijkers

Schoolvoorstellingen

Naast reguliere voorstellingen spelen wij besloten schoolvoorstellingen, zowel in ons eigen theater als op tournee. Hiermee bereiken wij een zeer divers publiek. Binnen het onderwijs vinden op deze manier leerlingen uit alle lagen van de bevolking hun weg naar het theater.

Wij vinden deze voorstellingen van groot belang omdat hierbij ook leerlingen bereikt worden die niet snel met hun (groot)ouders naar theater gaan.

In totaal speelden wij in 2025 47 schoolvoorstellingen (35 in theater en 12 dagen in speellokaal) voor in totaal 5.312 leerlingen.

Kleuteropera Mispoes in de theatterailer naast Theater de Veerensmederij

Opera Xpress

2025 was het jaar waarin we een belangrijke stap zetten in de verdere ontwikkeling van ons educatieve programma. Na jarenlange groei en verfijning van de Muziek Xpress kozen wij ervoor de naam te wijzigen in Opera Xpress. Deze nieuwe naam past veel beter bij wat wij scholen daadwerkelijk bieden: een volledig, multidisciplinair educatieprogramma waarin opera – als combinatie van muziek, zang, spel, taal, beweging en vormgeving – het hart vormt.

Samenwerking NPO 2 extra

Het marketingbeleid van HO is altijd in ontwikkeling.

Met ingang van november 2021 heeft HO een overeenkomst gesloten met de NPO, tegen een geringe vergoeding kregen zij toestemming om gedurende 2 jaar 11 operafilms van HO uit te zenden. In 2025 waren er 27 uitzendingen.

Online streaming

Alle voorstellingen zijn opgenomen en gemonteerd in eigen beheer tot ware speelfilms. Deze films worden bewaard op Vimeo en zijn opvraagbaar via info@hollandopera.nl

Op onze website www.hollandopera.nl staat al het bestaande (bewegend) beeldmateriaal dat is gelinkt naar onze eigen pagina op Youtube. Hierop zijn onder andere fragmenten van alle voorstellingen te zien.

3. PUBLIEKSONDERZOEK EN IMPACT

HO voert bij elke productie publieksonderzoeken uit in de vorm van digitale enquêtes. En is vanaf 2024 een samenwerking gestart met het onafhankelijke onderzoeksbureau Beerda.

Na het bezoek aan *Midsummer Nightmare* zijn 1.000 adressen benaderd met het verzoek de enquête in te vullen, de respons hierop was 50%. *Midsummer Nightmare* kreeg, net als eerdere producties van HO een zeer ruime 8 als waardering van het publiek. Dit onderstreept de waarde van HO voor het publiek. Bovendien gaf 60% van deze bezoekers aan nieuw publiek te zijn. En dus niet reeds bestaand publiek.

Na de jeugdopera's *Koekjes* en *Bremer Straatmuzikanten* zijn ook digitale enquêtes uitgevoerd en ook daar was de respons hoog.

Ruim 50% van de benaderde adressen vulden de enquête in. Er werd o.a. gevraagd:
hoe de voorstelling (gemaakt in coproductie met verschillende partners) was bevallen (waardering een 8.7) waar ze vandaan kwamen en of ze bereid zouden zijn om eerder te boeken, wanneer ze ons hiermee zouden helpen (ruim 50% gaf aan hiertoe bereid te zijn).

Bremer Straatmuzikanten (dec. 2025)

We are public | divers publiek

Vanaf 2022 werken wij samen met het platform 'We are public'. Niet alleen om meer kaarten te verkopen, vooral om een diverser publiek te bereiken. Deze organisatie verkoopt abonnementen die min of meer op dezelfde leest zijn geschoeid als de Cineville pas.

Het publiek betaalt een maandelijks bedrag en mag dan (met zeer hoge kortingen naar voorstellingen die ze niet automatisch zouden kiezen. Zo hebben wij een nieuw publiek aangeboord, de bezoekers die op deze manier bij onze locatieopera kwamen waren bovendien veel jonger dan het doorsnee publiek.

Al met al een zeer positief resultaat als je bedenkt dat ongeveer 10% van de bezoekers op deze manier bij onze voorstellingen terecht is gekomen.

ARTISTIEKE PEERS

De producties die HO speelde in 2025 kregen allemaal aandacht van de landelijke pers.

Recensies en interviews

Koekjes | Volkskrant en Theaterkrant

Roodhapje | Volkskrant, NRC en Theaterkrant

Midsummer Nightmare | Volkskrant, Trouw en Theaterkrant

Bremer Straatmuzikanten | Theaterkrant en Volkskrant

Mispoes | NRC en Theaterkrant

De volledige recensies vindt u op www.hollandopera.nl.

Er zijn publicaties en interviews voorafgaand aan de voorstellingen verschenen in:

* AD Amersfoort * De Stad Amersfoort *Scenes *Klassieke Zaken *Luister *Operamagazine* Podium | Radio Klassiek

4. STAKEHOLDERS

COLLEGA-ORGANISATIES

In 2025 werd met de onderstaande collega organisaties samengewerkt:

Koekjes: samenwerking met MrBeam

Midsummer Nightmare: samenwerking met jongNBE (onderdeel van NBE), Duda Paiva Company (leen poppen) en Staatsbosbeheer

Hiphop Opera Xperience: samenwerking met DOX en Staatsbosbeheer

Bremer Straatmuzikanten: samenwerking met Duda Paiva Company

KETENPARTNERS

Vanaf het moment dat wij ons gevestigd hebben in Amersfoort werken wij jaarlijks samen met NEOS; zij programmeren onze jeugdopera's in de Veerensmederij voor scholen uit Amersfoort en de directe omgeving. Ook werken wij samen met Kunst Centraal, deze instelling programmeert onze jeugdopera's in de regio Utrecht. Zij hebben er tevens voor gezorgd dat scholen uit bijv. Bunnik en Houten onze voorstellingen bezochten in de Veerensmederij en op Fort Rijnauwen (Hiphop Opera Xperience).

MAATSCHAPPELIJKE PARTNERS

HO werkte in 2025 samen met 47 scholen uit Amersfoort, de regio en landelijk vanuit het PO, VO en SO.

In 2025 werd er samengewerkt met het Soesterkwartier voor het kinderkoor voorafgaand aan *Koekjes* en het kinderkoor bij *Bremer Straatmuzikanten*.

Bij *Midsummer Nightmare* en alle voorstellingen in de *Veerensmederij* werd samengewerkt met een 50-tal vrijwilligers uit Utrecht en Amersfoort e.o.

Stageplaatsen: HO is een erkend opleidingsinstituut

Wij werken samen met:

Conservatorium Den Haag (afdeling zang)

Conservatorium Utrecht (afdeling zang)

Conservatorium Utrecht (docent muziek en afdeling zang)

Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (afdeling kunst en economie)

ArtEZ (educatie)

HU (Hogeschool Utrecht, afdeling marketing/communicatie)

MBO Amersfoort, afdeling techniek en afdeling zorg

PARTICULIERE FONDSEN

In 2025 kreeg HO ondersteuning van stichting de Versterking, stichting Gunstige Wind, het Kf Heinfonds, ELJA foundation, stichting Pieterneel, Fentener van Vlissingen fonds, Société Gavignies, het VSBfonds en het Cultuurfonds. Wij hebben een goede relatie met deze (en andere) private fondsen en zij ondersteunen HO omdat zij het belang van ons gezelschap onderschrijven voor met name de jeugd van de toekomst.

SPONSOREN

In 2025 werd HO gesponsord door 1A Alternative en de opgezette crowdfunding bij Voor de Kunst (busvervoer leerlingen). Tot onze grote vreugde heeft 1A Alternative al aangegeven dat zij ons werk van dermate belang vinden dat zij ook in 2026 stevig inzetten op sponsoring.

BUURTBEWONERS

Bij *Bremer Straatmuzikanten* werd samengewerkt met de ABC-scholen uit het Soesterkwartier, de wijk naast de WagenWerkplaats waar ook HO haar huisvesting in de Veerensmederij heeft. Het kinderkoor trad op tijdens de voorstellingen van *Bremer Straatmuzikanten* in december 2025 en januari 2026.

Bij de voorstellingen in de Veerensmederij zijn een 15-tal vrijwilligers betrokken uit Amersfoort e.o. Tijdens de voorstellingen in eigen huis bemannen zij de bar, of zijn ze gastvrouw of gastheer, assisteren bij de kaartverkoop en publieksbegeleiding. Bij de opera op locatie waren circa 50 vrijwilligers betrokken (als bar personeel en begeleiding van het publiek).

5. SWOT

Sterkte intern

HO heeft een klein maar krachtig en energiek team van makers, spelers en productioneel medewerkers. Hoewel bijna geen van de makers en uitvoerenden bij het gezelschap in vaste dienst is, is er een grote betrokkenheid bij het werk en de continuïteit van ons operagezelschap. Met velen wordt al jaren intensief en succesvol samengewerkt binnen een creatief en innovatief proces.

Het werk (zowel de voorstellingen als de educatieve trajecten) van HO heeft een hoge en constante kwaliteit. Zo worden (vrijwel) alle voorstellingen bezocht door meerdere landelijke kranten en scoort het gezelschap zowel bij de landelijke pers als het publiek hoog. Diverse artistieke partners vinden het interessant om met ons samen te werken; daarbij zorgen wij samen voor een versterking van de (jeugd)opera en het podiumaanbod in het algemeen.

De financiën van HO zijn nog steeds goed op orde. Er is een Raad van Toezicht die de vinger aan de pols houdt bij de directie en nauw betrokken is bij de huidige ontwikkelingen in en rond het gezelschap.

Midsummer Nightmare op Fort Rijnauwen

Door niet alleen jeugdopera te brengen, maar ook jaarlijks een grote locatieopera (conform onze goedgekeurde plannen door OCW voor 2021-2024) hebben wij een gezonde financieringsmix. Deze locatieopera's genereren grote bezoekersaantallen en publiciteit. Ze zijn belangrijk voor de continuïteit van de jeugdopera's; de uitkoopsommen van jeugdvoorstellingen zijn laag en maken deze voorstellingen kwetsbaar.

Zwakte intern

Door het slechte nieuws betreffende onze Rijkssubsidie vanaf 2025 was het onvermijdelijk om hard te snijden in ons toch al kleine vaste team en dit maakt HO kwetsbaar. Onze zakelijk assistent nam in november 2024 afscheid, evenals onze administratief medewerker. De marketingmedewerker heeft onze organisatie eveneens verlaten per 1 januari 2025. Wij besteden onze marketing nu adhoc uit aan ontwerp/marketingbureau The Others en Peak Onlinemarketing. Ook de boekhouding is extern aanbesteed.

Op dit moment bestaat het team uit: artistieke leiding, zakelijke leiding, productieleiding, educatie. Alle andere functies worden adhoc ingehuurd, wanneer dit financieel mogelijk is.

Sterkte extern

Theater de Veerensmederij

HO is stevig verankerd in Amersfoort en Utrecht. Relevante contacten worden goed onderhouden; dit wordt gewaardeerd. Het gezelschap wordt structureel gesteund door de gemeente Amersfoort en beschikt over een karakteristiek eigen huis (Theater de Veerensmederij) met een theaterzaal, foyer en kantoorruimtes. Vanaf 2025 is Theater de Veerensmederij eveneens door de gemeente Amersfoort opgenomen als culturele basisinstelling van de stad. Dit versterkt onze positie verder.

Voor diverse educatieve instellingen (Kunst Centraal – Provincie Utrecht, KunstBalie - Brabant, ArteMuse – Gelderland, H'Art – Haarlem e.o., Scholen in de Kunst – Amersfoort e.o. en Parkstad Heerlen-Limburg) is opera voor kinderen een belangrijk onderdeel van het kunstmenu. HO is voor deze instellingen een belangrijke partner.

Onze locatieopera's bereiken een groot publiek en zijn een belangrijke bron van publieksinkomsten.

Zwakte extern

Ondanks het feit dat onze financiële uitgangspositie er op dit moment goed uitziet, maken wij ons na het wegvallen van de meerjarige subsidies grote zorgen over de komende drie jaren.

De jeugdprogrammering staat in Nederland onder grote druk. Er is bezuinigd op het programmeringsbudget van de theaters en er wordt minder jeugdtheater geboekt (met name het moeilijker aanbod, waartoe onze voorstellingen gerekend worden).

6. FINANCIËEL

HO heeft conform de herziene begroting (Addendum) ingezet op producties, educatie, innovatie, talentontwikkeling en Fair Practice en Fair Pay. De financiële positie van HO is eind 2025 gezond.

EXPLOITATIERESULTAAT

HO heeft het jaar 2025 met een positief resultaat van € 28.524 kunnen afsluiten. Dit is dankzij de grote publiekaantallen bij onze voorstellingen en mede het gevolg van de tijdige en pijnlijke ingrepen in de organisatiekosten in het tweede halfjaar van 2024.

Eigen vermogen

	31 dec. 2025	31 dec. 2024
Algemene Reserve	€ -	€ 276.964
Continuïteitsreserve	€ 346.316	€ -
Bestemmingsreserves	€ 390.576	€ 426.740
Gemeente Utrecht-Cultuurnota '21-'24	€ -	€ 4.664
Totaal Eigen Vermogen	€ 736.892	€ 708.368

Bestemmingsreserves

Als gevolg van alles wat er in 2024 is gebeurd en alle onzekerheden die daarmee samenhangen, heeft de directie ultimo 2024 besloten om een bestemmingsreserve Programmering en Organisatie in te stellen. De aanleiding hiertoe is op pagina 1 van dit bestuursverslag beschreven. De reserve heeft tot doel om de lopende 4-jaarsperiode de kwaliteit van onze programmering en onze organisatie zo goed mogelijk te handhaven.

2025 en planning 2026

Uiteraard stond al veel van onze planning in 2025 vast toen wij het teleurstellende negatieve nieuws ontvingen van OCW en het Fonds Podiumkunsten. Wij konden en wilden onder veel afspraken niet uit, omdat dit ons een onbetrouwbare partner zou maken t.o.v. theaters en andere samenwerkingspartners. Uiteraard ontvingen wij frictiekosten om deze moeilijke periode door te komen en ons te herbezinnen. Ondertussen lopen de bezwaren tegen de besluiten van zowel OCW als FPK nog.

2026 beginnen wij met *Bremer Straatmuzikanten* (als kerstvoorstelling in de Veerensmederij) en aansluitend een tournee door Nederland in het grote-zalencircuit.

De buitenbeentjes in Bremer Straatmuzikanten

In augustus beginnen de voorbereidingen voor onze nieuwe locatieopera *Feest* op de Wagenwerkplaats in Amersfoort. Door onze gewijzigde financiële situatie zijn wij genoodzaakt om onze oorspronkelijke plannen behoorlijk aan te passen. Geen opera in de Werkspoorkathedraal ditmaal, de kosten van de huur zijn te hoog, wij wijken uit naar onze standplaats, spelen in en rond ons eigen pand; de Veerensmederij. Gevolg is wel minder publiek en een totaal ander concept waarvoor verschillende private fondsen zijn benaderd met goed resultaat. Onze educatieve activiteiten (o.a. Opera Xpress en Hiphop Opera Xperience gaan conform planning door.

We zijn nu in gesprek met fundraising bureau LVWB-fundraising. Wij hopen in 2026 een trainee via dit bureau bij HO te kunnen installeren om ons zakelijk en qua fundraising te ondersteunen.

In 2026 spelen we (net als in 2025) maar één reizende jeugdopera. De opera in het najaar komt door de verminderde subsidie te vervallen. Voor de locatieopera *Feest* en de kerstproductie *Pinokkio* lopen op dit moment nog aanvragen.

	Realisatie 2025	Begroting 2025	Werkbegroting 2026
Publieksinkomsten	503.221	283.000	437.750
Overige directe inkomsten	-	15.000	-
Indirecte inkomsten	91.532	120.000	90.000
Coproductie vergoedingen	134.359	135.000	75.000
Ministerie OCW frictiekosten	232.130	232.130	-
Gemeente Amersfoort	219.028	219.028	248.847
Gemeente Utrecht	-4.664	-	-
Incidentele publieke subsidies	176.152	232.180	201.940
Private fondsen & bijdragen	152.349	140.000	220692
Sponsoring	40.000	50.000	50.000
Vrienden en giften	28.789	20.000	24.000
Totale baten	1.572.896	1.446.338	1.348.229
Beheerlasten	318.952	321.001	324.370
Activiteitenlasten	1.237.342	1.190.337	1.141.119
Totale lasten	1.556.294	1.511.338	1.481.429
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	16.602	-65.000	- 122.260
Rentebaten	11.922	5.000	7.000
Exploitatieresultaat	28.524	-60.000	- 115.260

Hogere eigen inkomsten

In 2025 heeft HO meer publieksinkomsten gegenereerd dan begroot. Het publieksbereik was, mede doordat één productie minder werd gerealiseerd, lager. We hebben ingezet op meer online marketing en bereiken daar goede resultaten mee. Wij spelen minder producties dan in de jaren voor 2025 door onze gewijzigde financiële situatie. Wij hebben coproducties gemaakt met zowel DOX, als NBE en Duda Paiva Company.

LIQUIDITEIT EN SOLVABILITEIT

Er zijn genoeg liquide middelen op de bank om aan de verplichtingen te voldoen. We hebben de liquiditeit en de solvabiliteit van HO berekend om de financiële stand van zaken te meten voor zowel de korte als lange termijn. De liquiditeit geeft de mate aan waarin verschaffers van kort vreemd vermogen uit de vlottende activa kunnen worden betaald. Een gezonde waarde is 1 of hoger. HO heeft in 2025 een liquiditeit van 3,09. Daarmee is de liquiditeit dus voldoende om aan de kortlopende verplichtingen te kunnen voldoen.

De solvabiliteit geeft de verhouding aan tussen het balanstotaal en het eigen vermogen op de balans. De streefnorm voor niet-financiële instellingen is tussen de 25% en 40%. In het boekjaar 2025 was de solvabiliteit van HO 69%.

7. SPREIDING

Voorstellingen in eigen beheer | spreiding

Al jaren brengt HO locatieopera's en kerstvoorstellingen uit in eigen beheer. De locatieopera's trekken niet alleen een regionaal publiek (lees Midden-Nederland), maar uit onderzoek blijkt dat gemiddeld 25%-30% van de bezoekers uit de overige regio's van Nederland komt. Wij hebben in 2025, conform de gewijzigde plannen, een (i.p.v. twee) reizende jeugdopera gespeeld: *Roodhapje*. Verder bracht HO 1 kerstopera voor de hele familie (*Bremer Straatmuzikanten*), 1 kleuteropera in speellokalen op scholen (*Mag ik meedoen*), 1 nieuwe kleuteropera tijdens de kerstvakantie (*Mispoes*) en 1 locatieopera *Midsummer Nightmare* op Fort Rijnauwen.

De Wagenwerkplaats en Theater de Veerensmederij op de kaart

Met ingang van 2 oktober 2010 is HO als stadsgezelschap van Amersfoort gevestigd in de Veerensmederij. Daarnaast is een van de taken van het gezelschap het aanjagen van de activiteiten op de Wagenwerkplaats, het terrein waar het gezelschap gevestigd is. Uitgangspunt is om (vrijwel) alle premières en de kerstvoorstellingen in de Veerensmederij te spelen en daarnaast i.s.m. de Veerensmederij voor gastbespeeling te zorgen en schoolvoorstellingen van HO te spelen. De premières van de locatieopera's vinden plaats in Amersfoort en de provincie Utrecht.

Internationalisering

De contacten met onze internationale partners zijn in 2025 weer opgepakt en de operahuizen van Mannheim en Düsseldorf onze voorstellingen bezocht en staan bezoeken gepland vanaf 2026.

De ambitie om internationaal te laten zien wat de mogelijkheden zijn met nieuw ontwikkelde jeugdopera (zowel artistiek als educatief) laten wij zien bij platforms als RESEO (European Network for Opera, music and dance Education) en Opera Europa.

Voor mogelijkheden op gebied van internationaal coproduceren zijn wij in contact met Aalto Operatheater Essen.

Eigen-inkomsten percentage

De jaren 2017 – 2019 behaalde HO een EIP van boven de 56%. In 2025 is ons publieksbezoek en daarmee de publieksinkomsten, ondanks het wegvallen van de herfstproductie, aanzienlijk. Onze indirecte inkomsten zijn eveneens aanzienlijk. Als resultaat is de EIP van 2025 60,41% (Eigen inkomsten/totale inkomsten*100%).

De AIQ (de Andere inkomensquote) wordt als volgt berekend: (totaal baten – subsidie OCW)/Totaal baten = 85%

8. WERKGEVERSCHAP | SOLIDARITEIT | FAIR PRACTICE CODE

Werkgeverschap en personeelsbeleid

HO was in 2025 aangesloten bij Kunsten '92. Dit belangenorganisatie voor de culturele sector in Nederland. HO staat voor een eerlijke beloning van haar medewerkers in loondienst en zzp'ers vanuit de gedachte dat investering in mensen noodzakelijk is voor een stabiele en duurzame sector. We volgen de CAO Toneel & Dans (CAO TD) bij betaling van ondersteunend personeel. We gebruiken de inschaling conform de definities van de functies zoals ze beschreven zijn in deze CAO en berekenen de regel waarin de werknemers uitkomen aan de hand van hun ervaringsjaren.

Externe opdrachten en inhuur lopen via overeenkomsten binnen wet- en regelgeving en de gehanteerde, marktconforme tarieven worden afgeleid uit de CAO TD. Afspraken over auteursrecht, aanvullende vergoedingen en werkomstandigheden worden met makers en uitvoerenden besproken en bij overeenkomst vastgelegd.

Ons vaste personeel bestond tot eind 2025 uit 4 personen (2 mannen, 2 vrouwen). Alle 4 zijn opgeleid. Functies: artistieke leiding, zakelijke leiding, productie leider, educatie en participatie. Allen hebben naast specifieke vakinhoudelijke kennis ook een passie voor muziek.

Niek Idelenburg is vanaf najaar 2024 werkzaam als artistiek leider. Per 1 januari 2025 is zijn dienstverband van 1 fte terug gegaan naar 0,8 fte. De directie van HO bestaat nu alleen uit algemeen directeur Joke Hoolboom.

Zzp'ers

HO heeft een krachtige en energieke poule van makers, spelers en productioneel medewerkers. Hoewel bijna geen van de makers en uitvoerenden bij het gezelschap in vaste dienst is, is er een grote betrokkenheid bij het werk en de continuïteit van HO. Met velen wordt al jaren intensief samengewerkt binnen een creatief en innovatief proces. Van de uitvoerende medewerkers (musici, dansers, regisseurs, choreografen etc.) wordt het honorarium berekend conform de CAO-TD (ingeschaald per productie n.a.v. functie en ervaringsjaren) en als zzp'er betaald. Een passend CAO- brutobedrag wordt met 50% opgehoogd. Mocht een uitvoerende niet zelfstandig zijn dan wordt deze (tijdelijk) in dienst genomen. Verder ontvangen technici, ontwerpers en dramaturgen honoraria gebaseerd op dagprijzen.

Stagiaires worden goed begeleid en stellen vooraf zelf een ontwikkelplan op. Het proces wordt gemonitord en geëvalueerd na afloop. Stagiaires ontvangen een stagevergoeding conform de CAO TD.

Sociale veiligheid; veilige werkomgeving en vertrouwen

Birthe ten Hoopen is onze gecertificeerde, externe vertrouwenspersoon waar zowel het vaste personeel als de zzp'ers en vrijwilligers terecht kunnen in het geval van grensoverschrijdend gedrag. Ook heeft de voorzitter van de RvT of een van de andere leden jaarlijks een gesprek met de vaste werknemers waarbij de codes en met name veiligheid uitgebreid aan bod komen. De voorzitter van de RvT is tevens beschikbaar voor gesprekken op aanvraag over zaken die raken aan aspecten van sociale veiligheid.

Zowel de artistiek leider als de productie leider volgden in 2024 (met goed gevolg) de leergang sociale veiligheid bij Coaching in Cultuur.

Iedere zzp'er die bij HO een overeenkomst aangaat ontvangt een mail hoe er wordt omgegaan met sociale veiligheid op de werkvloer. Dit gebeurt (nogmaals) live door de vertrouwenspersoon voorafgaand aan de eerste repetitie. Ook op de website is duidelijk beschreven hoe wij een veilige werkomgeving garanderen.

Versterken organisatie en scholing personeel

Ons personeel wordt gestimuleerd om zich bij te scholen op hun vakgebied en breder. Er zijn door medewerkers de afgelopen jaren scholingsprogramma's op het gebied van beleidsontwikkeling, veiligheid op de werkvloer, marketing en educatie gevolgd. In de toekomst zullen wij dit beleid continueren.

Diversiteit en Vertrouwen

We streven naar een inclusieve en diverse samenstelling van ons vaste team, als een afspiegeling van onze samenleving. Per 1 januari 2025 zijn er nog 4 personen (2 vrouwen en 2 mannen in vaste dienst). De leeftijd van vrijwilligers strekt van 18 tot 70 jaar. Onze vaste medewerkers brengen verschillende opleidingsniveaus en achtergronden met zich mee.

We zijn een erkend opleidingsinstituut en bieden stageplekken (MO, HO, WO) aan diverse opleidingen.

Transparantie

De jaarverslagen van de afgelopen drie jaar zijn openbaar en te downloaden via www.hollandopera.nl. Verder onderschrijven we ook op onze website de drie codes.

Elke tijdelijke opdrachtnemer die voor ons werkt krijgt de optie aangeboden om een arbeidsovereenkomst van korte duur aan te gaan. We merken dat bijna iedereen, van technici tot musici, de voorkeur geeft aan factureren als zzp'er. We blijven de mogelijkheid aanbieden, maar luisteren naar de wensen van elk individu.

Het evalueren van projecten en processen gebeurt op regelmatige basis. Zoals genoemd in de Code Culturele Governance evalueren zowel de RvT als de vaste medewerkers jaarlijks hun functioneren. Met samenwerkingspartners wordt na afloop van een project een evaluatie gehouden.

CODE DIVERSITEIT EN INCLUSIE

Personeel & Programma | Diversiteit en Vertrouwen

We streven naar een inclusieve en diverse samenstelling van ons team, als een afspiegeling van onze samenleving. Met in de vaste kern twee vrouwen en twee mannen en in de RvT vier vrouwen en twee mannen hebben we een gebalanceerde sekse-verhouding. De leeftijd van vrijwilligers strekt van 18 tot 70 jaar. Onze vaste medewerkers brengen verschillende opleidingsniveaus en achtergronden met zich mee.

We zijn een erkend opleidingsinstituut en bieden stageplekken (MBO, HBO, WO) aan diverse opleidingen.

Werving

We werven actief op een diverse samenstelling, zowel voor het ondersteunende team als voor de makers, spelers en samenwerkingspartners. Wij zoeken bewust, met inzet van ons brede netwerk, naar mensen die creatief- en maatschappelijk betrokken zijn en naast vakinhoudelijke kennis een passie voor muziek meebrengen.

Al onze vacatureteksten bevatten een actieve aanmoediging voor mensen met een multiculturele achtergrond. Daarnaast werven we onze dansers en musici niet alleen nationaal maar ook via internationale platformen zoals Musicalchairs en The Place. Wij zijn aangesloten bij PACT Utrecht.

Diversiteit nieuwe jeugdoperamakers

Alle mensen met wie wij werken dragen samen inhoudelijk bij aan het programma. Personeel en programma zijn onlosmakelijk verbonden waardoor een divers personeelsbestand ook voor een divers programma zorgt; onze activiteiten representeren onze makers en vice versa.

Uitbreiding artistieke kern

We willen aanscherpen wie we zijn, onszelf als makers blijven ontwikkelen, maar vooral onze expertise doorgeven aan een nieuwe generatie. In het kader hiervan werd de artistieke kern, naast Niek Idelenburg, Douwe Hibma en Joke Hoolboom, met ingang van 2025 uitgebreid met componist Anne-Maartje Lemereis (1987), regisseur Rianne Meboer (1987) en choreograaf Pim Veulings (1981). Wij blijven echter op zoek.

Publiek & Partners

Sinds 2022 werken wij samen met het *We are public*-platform voor de opera's in eigen beheer. WAP werkt met betaalde abonnementen voor entree. Verder bieden wij via de Voedselbank gemiddeld 20 kaarten per voorstelling aan om zo eveneens mensen met weinig middelen te bereiken en kennismaking te bieden met theater en opera.

Theater de Veerensmederij heeft een ringleiding om ook slechthorenden te kunnen ontvangen en is volledig drempelloos. In dit theater en bij de locatieopera's zijn altijd aparte rolstoelplaatsen en worden voor mensen die slecht ter been zijn ook rolstoelen bij de ingang aangeboden.

Het spelen van schoolvoorstellingen (PO, VO, SO) is een van onze speerpunten. We bereiken hiermee een jong, multicultureel publiek. Door samen te werken met partners vanuit verschillende disciplines bieden we een meer divers aanbod. De komende jaren houdt dit prioriteit.

Duurzaamheid

HO heeft zich aangesloten bij 'Te zijn of niet te zijn'. Zelf zijn we ons zeer bewust van onze ecologische footprint. We werken in de Veerensmederij uitsluitend met LED-licht, stimuleren zowel ons vaste personeel als onze zpp'ers en publiek om met het OV te gaan, (de Veerensmederij ligt op loopafstand van het station). En bij onze opera's op locatie bieden we ons publiek de gelegenheid om met het OV of op de fiets te komen. Ook onze horeca is duurzaam, wij gebruiken geen plastic, en bieden fairtrade koffie en thee, biologische wijnen en bieren en biologische sapsjes.

In het communicatieproces wordt bewust zo veel mogelijk gebruik gemaakt van e-marketing. Er is zorgvuldig uitgezocht hoeveel drukwerk per productie noodzakelijk is om het milieu zo min mogelijk te belasten. Binnen het technische proces van de locatieopera's wordt gewerkt met theater-Led verlichting, een duurzame manier om het toneelbeeld te versterken met gebruikmaking van zo min mogelijk elektriciteit.

SAMENSTELLING ARTISTIEKE LEIDING, BESTUUR, RAAD VAN TOEZICHT

Niek Idelenburg is artistiek leider en hoofd educatie bij HO;

Als artistiek leider is Niek o.a. verantwoordelijk voor het (laten) arrangeren/componeren van de producties en voor het scouten van (jong) talent. Zelf arrangeerde hij een aantal Russische meesterwerken (Moussorgsky, Tsjaikovski, Prokofiev) tot kameropera voor kinderen en componeerde hij o.a. Vliegende Hollander, Kersentuin en Koekjes. Zijn muziek wordt uitgegeven door Donemus. Verder heeft Idelenburg voor Holland Opera de succesvolle educatieprogramma's *Opera Xpress* (voorheen *Muziek Xpress*) en *Tafelmuziek* ontwikkeld

<https://vimeo.com/212103278>

Niek is coach van jonge ensembles voor het Festival Oude Muziek en begeleidt studenten aan de HKU.

Niek volgde in 2024 samen met productie leider Kees Jan van Loveren de leergang sociale veiligheid bij Coaching in Cultuur en sloot deze eind december succesvol af.

In 2024 ontving Niek de Andreas Penning van de stad Amsterdam voor zijn werk op het gebied van talentontwikkeling in de klassieke muziek en het bereik van een nieuwe jonge doelgroep. Eind 2024 ontving Niek tevens de Sint Joris Penning van de gemeente Amersfoort; een onderscheiding voor bijzondere prestaties op het gebied van cultuur en ontwikkeling van de jeugdpodiumkunsten en in het bijzonder jeugdopera.

Joke Hoolboom is algemeen directeur en regisseur bij Holland Opera; Als algemeen directeur en zakelijk leider heeft Joke er i.s.m. Niek Idelenburg voor gezorgd dat HO het eigen theater de Veerensmederij in Amersfoort kon betrekken in 2010 en dat het gezelschap in 2017 opgenomen is als Culturele Basisinstelling in deze gemeente. Vanaf 2021 was HO eveneens opgenomen als BIS-instelling (onderdeel van de landelijke Basis Infrastructuur) bij het Ministerie van OCW en ontving HO meerjarige subsidie van de gemeente Utrecht. Joke doet de contractbesprekingen met de diverse musici en makers en stuurt het team van HO aan. Op dit moment is zij verantwoordelijk voor het fondsen- en sponsoring beleid van HO en bepaalt zij samen met artistiek leider Niek Idelenburg en in overleg met de RvT de koers van HO.

Joke is voorzitter van de Gebruikersvereniging WagenWerkplaats; het voormalige NS-terrein in Amersfoort, waar de Veerensmederij is gevestigd. En is als voorzitter medeverantwoordelijk voor gesprekken met gemeente, NS en de (potentiële) projectontwikkelaar van dit terrein, om hierin de belangen van de al gevestigde bedrijven op de WagenWerkplaats te behartigen.

Eind 2024 ontving Joke de Sint Joris Penning van de gemeente Amersfoort; een onderscheiding voor bijzondere prestaties op het gebied van cultuur en ontwikkeling van de jeugdpodiumkunsten en in het bijzonder jeugdopera.

Stappenplan

In het kader van de continuïteit van HO en overdracht van het gezelschap aan een nieuwe generatie ontwikkelen wij een stappenplan. Doel is om op de middellange termijn de artistieke leiding over te dragen. De eerste stap is om in 2025 het artistieke team uit te breiden. Een volgende stap (streven: 2028) wordt een andere invulling van het zakelijk leiderschap dat momenteel onder de algemeen directeur valt.

RAAD VAN TOEZICHT HOLLAND OPERA

Vanaf 2017 werkt HO met een Raad van Toezicht (RvT) en een directie, waarbij middels een bestuursreglement en een reglement voor de RvT de scheiding tussen besturende en toezichthoudende taken is gewaarborgd (deze zijn op te vragen via info@hollandopera.nl). De reglementen zijn in constante ontwikkeling. Naast de voorschriften die vanuit de codes aangescherpt worden is HO hier zelf altijd actief mee bezig.

De RvT bestaat eind 2025 uit 4 vrouwen en 2 mannen die functies bekleden in: algemeen management, advisering, (jongeren)cultuur, juridische zaken, marketing/ communicatie en financiën. Over het geheel genomen een divers samengestelde RvT die de directie op tal van vlakken kan adviseren. Werving van nieuwe leden gebeurt transparant, via een breed gepubliceerde vacature en/of waar nodig wervingsbureaus. Ook zijn wij hierover in contact met PACT Utrecht om zoveel mogelijk op diversiteit te scouten. Het functioneren van dit model wordt jaarlijks door de directie en de RvT geëvalueerd.

In maart 2025 is Dina Ziad-Westmaas toegetreden tot de RvT. Dina is werkzaam in Utrecht bij het platform OP&Utrecht en is bestuurder van PACT. Zij heeft een groot netwerk in Utrecht e.o. en heeft veel ervaring met het betrekken van jonge doelgroepen bij kunst en cultuur.

Jeannette Franken (jurist) is met name betrokken geweest bij de herformulering van de implementatie van het governance-beleid bij HO. Jeannette is eind 2025 afgetreden als lid van de RvT. Jeannette is opgevolgd door juriste Frouke Vlaskamp, advocaat en partner bij Milestone Advocaten (Utrecht).

Ieder jaar vindt er onder leiding van de voorzitter en een van de leden van de RvT een functioneringsgesprek plaats met de directie en de artistiek leiding (afzonderlijk). Hierbij komt (naast artistieke-, educatie-, talent- en financiële ontwikkeling) ook de veiligheid op de werkvloer uitgebreid aan bod.

Een lid van de RvT wordt (conform het Reglement van de RvT) aangesteld voor (in principe) 4 jaar met de mogelijkheid om deze periode eenmaal te verlengen. Afgesproken is dat de RvT gefaseerd aftreedt. Het rooster van aan- en aftreden ziet er dan, met in achtneming van bovenvermelde wijzigingen als volgt uit:

Naam	Functie	Eerste benoeming	Start search	Gefaseerde aftreding
Mw. M.H.J. Blott	voorzitter	07-12-2023	Q2-27	Q4-27
Mw. J. Franken	Lid	21-9-2017	Q4-23	Afgetreden november 2025
Dhr. C.J.M. van Veen	Lid	1-9-2021	Q3-24	Q1-29
Dhr. M.J.P. Hassink	Lid	6-12-2022	Q2-26	Q4-26
Mw. M.E. Mieras-van Brakel	Lid	17-09-2024	Q1-28	Q3-28
Mw. D. Ziad-Westmaas	Lid	04-03-2025	Q3-28	Q1-29
Mw. F.G. Vlaskamp	Lid	23-01-2026	Q4-29	Q1-30

Funcities en nevenfuncities

- Mirjam Blott, eigenaar De Culturele Zaak

Nevenfuncities

Commissaris Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel N.V.

Lid Raad van Toezicht Museum Arnhem

Voorzitter Stichting Nationale Archeologiedagen

- Jeannette Franken, partner en oprichter BeCore Governance
- Cok van Veen, zelfstandig financieel adviseur en werkzaam bij de Provincie Utrecht
- Martijn Hassink, directeur en eigenaar van Concreet Geeft Vorm
- Marlies Mieras- van Brakel, NPO secretaris Directie Video
- Dina Ziad-Westmaas, medeoprichter en directie OP@ Utrecht
- Frouke Vlaskamp, jurist en partner bij Mile-stone advocaten

Comité van aanbeveling

- Dhr. Lucas Bolsius | burgemeester Amersfoort
- Dieuwertje Blok | tot ons grote verdriet is Dieuwertje in maart jl. overleden
- Johan Dorrestein

TOEPASSING CODE CULTURAL GOVERNANCE

Code Cultural Governance en toelichting HO | vastgesteld door Rvt en bestuur 7 juli 2020, aangepast 23 november 2025.

Onderstaand worden de 8 principes van de Code Cultuur vermeld met daaronder de toelichting en toepassing van HO op deze principes en, waar nodig, op de aanbevelingen.

Principe 1

De organisatie realiseert haar maatschappelijke doelstelling door culturele waarde te creëren, over te dragen en/of te bewaren.

Toelichting en toepassing Holland Opera:

De maatschappelijke omgeving van Holland Opera (HO) is divers, evenals de kring van externe belanghebbenden. HO heeft zowel een educatie- als een verbredingsdoelstelling:

HO bereikt alle lagen van de bevolking door het spelen van besloten voorstellingen voor scholen. Educatieprojecten worden voor diverse doelgroepen gemaakt: PO, SO en VO. Met haar vernieuwende manier van opera bereikt HO een divers publiek, waaronder mensen die doorgaans niet naar opera gaan.

HO werkt bij haar voorstellingen bewust samen met verschillende partners uit het culturele veld; van breakdance tot klassiek ballet, van jazz en dance tot modern klassiek. Hiermee zet ze bewust in op verbreding van de doelgroep en draagt HO culturele waarden over op een breder publiek.

Principe 2

De organisatie past de principes van de Governance Code Cultuur toe en licht toe hoe zij dat heeft gedaan (pas toe én leg uit). De organisatie volgt de aanbevelingen op en wijkt daar alleen gemotiveerd van af (pas toe óf leg uit).

Toelichting en toepassing Holland Opera:

HO onderschrijft de code en past de principes toe. HO volgt de aanbevelingen op voor zover mogelijk voor een organisatie van beperkte omvang. De motivatie van afwijkingen van de aanbevelingen wordt in deze toelichting gegeven.

Principe 3

Bestuurders en toezichthouders zijn onafhankelijk en handelen integer. Zij zijn alert op belangenverstrengeling, vermijden ongewenste belangenverstrengeling en gaan op een transparante en zorgvuldige wijze om met tegenstrijdige belangen.

Bestuurders en toezichthouders zijn zich bewust van hun eigen rol en de onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en handelen daarnaar.

Toelichting en toepassing Holland Opera:

HO is een stichting met een directie/bestuur en een Raad van Toezicht en heeft een Directiereglement en een Raad van Toezicht Reglement vastgesteld, beiden opvraagbaar via info@hollandopera.nl. Hierin staan tevens regels om ongewenste belangenverstrengeling in een zo vroeg mogelijk stadium te signaleren en te vermijden en om te waarborgen dat bestuurders en toezichthouders op een transparante en zorgvuldige wijze omgaan met eventuele tegenstrijdige belangen. Het overzicht van de aanstellingstermijnen van de RvT is opgenomen in het jaarverslag.

Principe 4

Bestuurders en toezichthouders zijn zich bewust van hun eigen rol en de onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en handelen daarnaar.

Toelichting en toepassing Holland Opera:

HO heeft een Bestuur/directie en een Raad van Toezicht. Voor beide organen is een reglement vastgesteld; het directiereglement en het RvT-reglement. Deze beide reglementen zijn opvraagbaar bij de directie van HO. (info@hollandopera.nl).

Het overzicht van de aanstellingstermijnen van de RvT is opgenomen in het jaarverslag. Een lid van de RvT wordt (conform het Reglement van de Raad van Toezicht) aangesteld voor (in principe) 4 jaar met de mogelijkheid om deze periode eenmalig te verlengen.

De directie stelt per 2025 een uitbreiding van het artistieke kernteam aan in het kader van de continuïteit van HO en overdracht aan een volgende generatie. Doel is om op de middellange termijn de artistieke leiding over te dragen. Een volgende stap (streven is 2028) wordt een andere invulling van het zakelijk leiderschap dat momenteel onder de algemene directie valt.

Principe 5

Het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie.

Toelichting en toepassing Holland Opera:

De directie bestaat thans uit een bestuurder met een contract voor onbepaalde tijd dat conform de CAO-Toneel&Dans wordt ingevuld. De verantwoordelijkheden en werkwijze zijn nader vastgesteld in het bestuursreglement. Gezien de historie, beperkte omvang en de belangrijke rol, kennis en ervaring is dit voor HO een acceptabele governance. De RvT evalueert jaarlijks het functioneren van de directie. De directie heeft functioneringsgesprekken met vaste werknemers en project-evaluatiegesprekken met projectmedewerkers. Er is regelmatig overleg met educatie- en artistieke partners. Tevens heeft de directie, soms samen met RvT leden, gesprekken met externe belanghebbenden zoals subsidieverstrekkers en sponsors.

Principe 6

Het bestuur gaat zorgvuldig en verantwoord om met de mensen en de middelen van de organisatie.

Toelichting en toepassing Holland Opera:

De directie schept de randvoorwaarden voor een goede en veilige werkomgeving, betreft hierbij de interne belanghebbenden en werkt conform de Code Culturele Diversiteit en past de Fair Practice code toe. De directie hanteert de CAO-TD als uitgangspunt voor het beloningsbeleid en legt verantwoording af in het bestuursverslag, onder meer over de besteding van financiële middelen. Eventuele onregelmatigheden in de organisatie kunnen worden gemeld aan de Voorzitter van de RvT.

Tot eind 2024 was er een vertrouwenspersoon aangewezen waarmee HO werkt. De zakelijk assistent had hiertoe de benodigde cursus gevolgd. Vanaf 2025 is HO voor zowel vast personeel als zzp'ers aangesloten bij Bureau Hi-there.

Principe 7&8

De raad van toezicht voert zijn toezichthoudende, als klankbord fungerende en werkgeversrol op een professionele en onafhankelijke wijze uit.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor zijn samenstelling en waarborgt daarbij deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid.

Toelichting en toepassing Holland Opera:

De RvT houdt toezicht op de directie en staat de directie waar nodig met raad bij. De verantwoordelijkheden en werkwijze zijn nader vastgesteld in het RvT-reglement. Jaarlijks evalueert de RvT haar functioneren, met input van de directie. De RvT is onbezoldigd actief, buiten een beperkte reiskostenvergoeding. Een overzicht van nevenfuncties staat in het jaarverslag.

De RvT dient uit minimaal drie leden te bestaan en bestaat op 31 december 2025 uit 6 leden. De leden komen uit verschillende disciplines die noodzakelijk zijn voor goed toezicht, te weten accountancy (financiële controle), bedrijfsleven (bedrijfsmatige controle, netwerk bedrijfsleven), advisering op o.a. gebied van cultural governance, communicatie, (jongeren)cultuur, en openbaar bestuur.

Amersfoort, 3 maart 2026

Joke Hoolboom
Algemeen/zakelijk directeur | bestuurder

Verslag Raad van Toezicht 2025

De Raad van Toezicht (RvT) heeft in haar toezichthoudende rol een aantal thema's waar gedurende het jaar aandacht aan wordt besteed. Daarbij wordt gewerkt met een jaarkalender die ervoor zorgt dat er geen thema's onbesproken blijven. Naast de punten uit de jaarkalender wordt de agenda aangevuld met actuele ontwikkelingen rond komende of lopende producties of zoals in het afgelopen jaar het wegvallen van Rijkssubsidie voor Holland Opera (HO).

In 2025 is in het bijzonder aandacht besteed aan het aanvragen van projectsubsidies en de bezwaren tegen de beslissing om HO geen subsidie te verlenen voor de periode 2025-2028 door het ministerie van OCW, het Fonds Podiumkunsten en de gemeente Utrecht. Dit traject van bezwaar, gesteund door Six Advocaten, is in 2024 in gang gezet en loopt. De zakelijke leiding van HO heeft zo snel mogelijk de financiën aangepast aan de nieuwe realiteit om zich onder andere aan gemaakte afspraken voor 2025 te houden, door het aanvragen van diverse projectsubsidies en in het najaar geen reizende jeugdopera uit te brengen.

De investeringen die HO de laatste jaren heeft gedaan op het gebied van talentontwikkeling en waardevolle samenwerkingspartners hebben zich uitbetaald en uiteindelijk bezochten in 2025 ruim 17.000 bezoekers de voorstellingen van HO. Daarmee kan 2025, ondanks de tegenslagen, als een succesvol jaar worden beschouwd (publieksaantallen, eigen inkomsten, talentontwikkeling en samenwerking).

Naast de reguliere onderwerpen tijdens de vergaderingen heeft de RvT samen met het Bestuur vergaderd om opnieuw tijd en aandacht te geven aan de zelfevaluatie van de RvT en de evaluatie van de directie.

In 2025 heeft de RvT 4 keer vergaderd. Behalve de bovengenoemde onderwerpen waren de belangrijkste onderwerpen die besproken zijn:

- *Gang van zaken in 2025 en plan 2026*
- *Beleid en aanpassing plannen Holland Opera 2025 – 2028 incl. stappenplan i.v.m. wegvallen Rijkssubsidie*
- *Overleg met gemeente Amersfoort i.v.m. wijziging plannen 2025-2028 i.v.m. wegvallen Rijkssubsidie*
- *Overleg met jurist i.v.m. bezwaren richting OCW, Fonds Podiumkunsten en gemeente Utrecht*
- *Rechtszaken aanspannen in overleg met jurist tegen Fonds Podiumkunsten en OCW i.v.m. wegvallen Rijkssubsidie*
- *Zoektocht naar versterking zakelijk leiderschap op korte termijn, met doel de zakelijke leiding over te nemen binnen 2 tot 3 jaar*
- *Financiën*
- *(huidige en toekomstige) vermogenspositie in relatie tot investering in innovatie, talentontwikkeling en artistieke verdieping (zoals ook eerder reeds genoemd) dit alles afgezet tegen veranderde positie HO*
- *Jaarrekening en Jaarverslag 2025*
- *Code Cultural Governance*
- *Veiligheid op de werkvloer*
- *Internationalisering*
- *Algemene verordening gegevensbescherming (privacy)*
- *Stand van zaken samenstelling Holland Opera team.*

De RvT bekleedt functies in algemeen management, advisering, (jongeren)cultuur, juridische zaken, marketing/ communicatie en financiën. Over het geheel genomen een divers samengestelde RvT die de directie op tal van vlakken kan adviseren. Werving van nieuwe leden gebeurt transparant, via een breed gepubliceerde vacature en/of waar nodig wervingsbureaus. Ook zijn zij hierover in contact met PACT Utrecht om zoveel mogelijk op diversiteit te scouten.

Voorzitter Mirjam Blott is toegetreden tot de RvT in december 2023 en heeft op 5 maart 2024 het voorzitterschap overgenomen van Freek Rijna. Zij is nauw betrokken geweest bij de formulering van het beleid van HO voor de periode 2025-2028. Zij heeft regelmatig overleg met de directie en medewerkers van HO en is nauw betrokken bij het juridisch overleg inzake de bezwaren tegen de diverse afwijzingen.

Martijn Hassink brengt expertise op het gebied van marketing, branding en communicatie mee.

Jeannette Franken heeft een meer algemene rol en brengt vooral expertise in op het gebied van governance. Zij is met name betrokken geweest bij de herformulering van de implementatie van het beleid rondom de Governance Code Cultuur bij HO. Jeannette is eind 2025 afgetreden als lid van de RvT. De RvT was dan ook actief op zoek naar een nieuw lid met een juridische achtergrond. Jeannette is opgevolgd door Frouke Vlaskamp, advocaat en partner bij Milestone Advocaten (Utrecht).

Cok van Veen, financieel expert, komt regelmatig (altijd voorafgaande aan een RvT vergadering) samen met het administratiekantoor van HO en de zakelijke leiding om de vinger aan de pols te houden wat betreft de financiën van HO. In 2024 heeft de RvT aan Cok van Veen gevraagd om een tweede periode lid van RvT te blijven. Dhr. Van Veen heeft hiertoe besloten bij de RvT-vergadering van 4 maart 2024.

Marlies Mieras is werkzaam bij de NPO en brengt de nodige expertise en contacten mee vanuit de media en het culturele veld.

In maart 2025 is Dina Ziad-Westmaas toegetreden tot de RvT. Dina is werkzaam in Utrecht bij het platform OP&Utrecht en is bestuurder van PACT. Zij heeft een groot netwerk in Utrecht e.o. en heeft veel ervaring met het betrekken van jonge doelgroepen bij kunst en cultuur.

Een lid van de RvT wordt (conform het Reglement van de RvT) aangesteld voor (in principe) 4 jaar met de mogelijkheid om deze periode eenmaal te verlengen. Afsproken is dat de RvT gefaseerd aftreedt. Het rooster van aan- en aftreden ziet er dan, met in achtneming van bovenvermelde wijzigingen als volgt uit:

Naam	Functie	Eerste benoeming	Start werving/herbenoeming	Gefaseerde aftreding
Mw. M.H.J. Blott	voorzitter	07-12-2023	Q2-27	Q4-27
Mw. J. Franken	Lid	21-9-2017	Q4-23	Afgetreden november 2025
Dhr. C.J.M. van Veen	Lid	1-9-2021	Q3-24	Q1-29
Dhr. M.J.P. Hassink	Lid	6-12-2022	Q2-26	Q4-26
Mw. M.E. Mieras-van Brakel	Lid	17-09-2024	Q1-28	Q3-28
Mw. D. Ziad-Westmaas	Lid	04-03-2025	Q3-28	Q1-29
Mw. F.G. Vlaskamp	Lid	23-01-2026	Q4-29	Q1-30

Vastgesteld 3 maart 2026,

Mirjam Blott | voorzitter Raad van Toezicht

Inleiding

Doel

De stichting heeft als doel: Met een aanbod dat een divers publiek aanspreekt brengt Holland Opera (HO) nieuwe opera's onder de aandacht bij jong en oud, verdere ontwikkeling van jeugdopera en talentontwikkeling zijn voor Holland Opera essentieel. De diversiteit in het werk streeft Holland Opera na in cross-overs van stijlen en combinaties met andere disciplines.

Bestuur

Het bestuur van Stichting Holland Opera wordt gevormd door:
Mevrouw J. Hoolboom zakelijk directeur

De Raad van Toezicht van Stichting Holland Opera wordt gevormd door:
Mevrouw M.H.J. Blott, voorzitter (lid per 7 december 2023 en voorzitter per 5 maart 2024)
De heer C.J.M. van Veen, lid (per 1 september 2021)
Mevrouw J. Franken, lid (13 september 2016 toegetreden tot het voormalig bestuur, afgetreden januari 2026)
De heer M.J.P. Hassink, lid (per 6 december 2022)
Mw. M.E. Mieras-van Brakel, lid (per 17 september 2024)
Mw. D. Ziad-Westmaas, lid (per 4 maart 2025)

De Raad van Toezicht bekleedt functies in de politiek, advisering, cultuur, marketing en juridische zaken. Over het geheel genomen een gevarieerd samengestelde Raad van Toezicht die voor de directie op tal van vlakken als klankbord kan fungeren.

Financiering

Stichting Holland Opera ontving tot en met 2024 een meerjarige instellingssubsidie i.h.k.v. de landelijke culturele basisinfrastructuur 2021-2024 van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). In 2025 hebben zij nog een frictiekostenvergoeding ontvangen van € 232.130.

Van de gemeente Amersfoort wordt er jaarlijks een bijdrage ontvangen voor de activiteiten en daarnaast zijn er diverse projectsubsidies verstrekt.

Begrotingssubsidie Gemeente Amersfoort

Voor 2025 is toegezegd: 219.028

Projectsubsidies private fondsen

Voor 2025 is toegezegd: 152.349

Projectsubsidies publieke middelen

Voor 2025 is toegezegd: 176.152

Een nadere specificatie van deze posten is opgenomen in de toelichting bij de functionele exploitatierekening.

Inleiding

Eigen vermogen

Het saldo van het eigen vermogen bedroeg per 1 januari 2025		708.368
Bij: Subsidiebat en bijdragen 2025	622.646	
Bij: Directe en indirecte opbrengsten en rentebaten	962.172	
		<u>1.584.818</u>
		<u>2.293.186</u>
Af: Lasten 2025		1.556.294
Saldo van het eigen vermogen per 31 december 2025		<u><u>736.892</u></u>

Resultaat

In het verslagjaar is een exploitatieresultaat ontstaan van		28.524
Begroot was een exploitatieresultaat van		-60.000
Positief resultaat ten opzichte van de begroting		<u>88.524</u>

Dit positieve resultaat wordt toegevoegd aan het eigen vermogen.

De belangrijkste verschillen ten opzichte van de begroting van het OCW die tot dit resultaat hebben geleid zijn als volgt:

Baten

Eigen inkomsten

	Voordelig	Nadelig
Publieksinkomsten	220.221	-
Overige directe inkomsten	-	25.641
Indirecte opbrengsten	-	28.468
Overige bijdragen uit private middelen	21.138	-
Totaal eigen inkomsten:	<u>187.250</u>	<u>-</u>

Publieke subsidies en bijdragen

Meerjarig subsidie Gemeentes	-	4.664
Overige bijdragen uit publieke middelen	-	56.028
Totaal publieke subsidies en bijdragen	<u>-</u>	<u>60.692</u>

Verschil baten ten opzichte van de meerjarenbegroting

126.558   -

Lasten

Beheerslasten: materiële lasten	-	21.285
Beheerslasten: personeelslasten	23.334	-
Activiteitenlasten: materiële lasten	-	50.383
Activiteitenlasten: personeelslasten	3.378	-
Verschil lasten ten opzichte van de meerjarenbegroting	<u>-</u>	<u>44.956</u>

Rentebaten en lasten

6.922   -
6.922   -

Verschil exploitatieresultaat ten opzichte van de meerjarenbegroting

88.524   -

Inleiding

Toelichting op de verschillen:

Algemeen

Baten

Eigen inkomsten

Publieksinkomsten: We kunnen terugzien op een goed jaar wat betreft de eigen inkomsten.

De recettes (kaartverkoop in eigen beheer) zijn aanzienlijk hoger dan begroot. Dit heeft alles te maken met de locatieopera Midsummer Nightmare. We hebben twee voorstellingen per speeldag gespeeld in plaats van 1 voorstelling conform begroting. De voorstellingen waren nog voor de première allemaal uitverkocht. In totaal werd deze voorstelling 23 x gespeeld. Verder bestaan de recettes uit kaartverkoop voor de kerstvoorstelling Bremer Straatmuzikanten. Ook hiervan was de kaartverkoop goed.

Uitkoop: de voorstellingen van Roodhapje zijn voornamelijk op basis van een vaste uitkoopsom gespeeld. Ook deze voorstelling heeft meer gespeeld dan oorspronkelijk begroot.

Overige publieksinkomsten - het betreft horecaverkopen en inkomsten voor workshops die zijn gegeven. Samen met de overige directe inkomsten is het ruim boven de begroting. In 2025 was er een diner op locatie bij de zomervoorstelling in samenwerking met De Maaltijd. Deze diners zijn boven verwachting verkocht.

Indirecte opbrengsten:

De indirecte opbrengsten bestaan uit de inkomsten uit de verhuur van de theater-technische installaties, beheer en vaste lasten bij gebruik door derden. Deze inkomsten zijn meer in de lijn van 2024, de begroting bleek iets te rooskleurig.

Private middelen:

Holland Opera heeft stevig ingezet op het vinden van extra vrienden en het vinden van financiering bij private fondsen. Dit heeft zijn vruchten afgeworpen en deze inkomsten waren ruim 25duizend euro hoger dan begroot.

Totaal eigen inkomsten:

Met name de hogere publieksinkomsten hebben geleid tot een hoger resultaat dan begroot.

Incidentele publieke subsidies

Dit bedrag is lager dan begroot door de lagere toekenning van frictiekosten door de gemeente Utrecht en het afwijzen van een projectsubsidie van het Fonds Podiumkunsten.

Lasten

Beheerslasten

Materieel: De materiele beheerslasten zijn iets hoger dan begroot. Helaas zijn de energiekosten (ondanks de verduurzaming van het pand) minder omlaag gegaan dan verwacht. Verder is de huur van de opslag hoger dan verwacht, Holland Opera heeft besloten om de huidige opslagruimtes te blijven huren, omdat dit noodzakelijk is voor opslag kostuums en decors. Deze worden actief hergebruikt.

Personeel: de personele beheerslasten zijn lager dan begroot doordat er bezuinigd is op een publiciteitsmedewerker. Diensten worden adhoc ingehuurd en vallen binnen vaste lasten van bijv. Peak Online marketing.

Activiteitenlasten

Materieel: De materiele lasten zijn hoger dan begroot door het bewust investeren in de coproductie Midsummer Nightmare met het Nederlands Blazers Ensemble. En met succes want ook de publieksinkomsten waren hoger dan begroot, dit betekende echter dat ook de afdracht (coproductiekosten) richting het NBE hoger waren.

Inleiding

Personeel en opdrachtnemers: Ondanks het feit dat HO geen invulling heeft gevonden voor een zakelijk assistent zijn de kosten voor personeel en opdrachtnemers min of meer conform begroting. Met name de kosten voor artistiek medewerkers, uitvoerend personeel en productionele ondersteuning waren hoger, HO blijft investeren in kwaliteit.

Rentebaten en lasten: Door onze positieve liquiditeitspositie en de gestegen rente in Nederland zijn de rentebaten hoger dan begroot.

Exploitatieresultaat: Door met name de extra eigen inkomsten heeft HO een positief resultaat van € 28.524.

Jaarrekening 2025

Balans per 31 december 2025

na resultaatverdeling

		<u>31 dec 2025</u>	<u>31 dec 2024</u>
ACTIVA			
Materiële Vaste Activa	[1]	<u>54.282</u>	<u>102.218</u>
Totaal Vaste Activa		54.282	102.218
Vorderingen	[3]	85.108	84.390
Liquide Middelen	[4]	<u>924.365</u>	<u>1.108.169</u>
Totaal Vlottende Activa		1.009.473	1.192.559
		<u><u>1.063.755</u></u>	<u><u>1.294.777</u></u>

Balans per 31 december 2025

na resultaatverdeling

		<u>31 dec 2025</u>	<u>31 dec 2024</u>
PASSIVA			
Algemene Reserve	[5]	-	276.964
Continuïteitsreserve	[6]	346.316	-
Bestemmingsreserves	[7]	390.576	426.740
Bestemmingsfonds gemeente Utrecht-Cultuurnota 2021-2024	[8]	<u>-</u>	<u>4.664</u>
Totaal Eigen Vermogen		736.892	708.368
Kortlopende Schulden	[9]	326.863	586.408
		<u><u>1.063.755</u></u>	<u><u>1.294.777</u></u>

Exploitatierkening over 2025

	<u>2025</u>	<u>begroting</u>	<u>2024</u>
	€	€	€
BATEN			
Eigen inkomsten			
1 Publieksinkomsten binnenland			
- 2 Recette/kaartverkoop	303.223	150.000	272.441
- 3 Uitkoop	54.700	30.000	121.879
- 4 Partage	15.519	20.000	64.704
- 5 Overige publieksinkomsten	129.779	83.000	154.271
7 Totaal Publieksinkomsten	503.221	283.000	613.296
8 Sponsorinkomsten	40.000	50.000	31.400
9 Baten coproducties	134.359	135.000	50.000
10 Overige directe inkomsten	-	15.000	1.381
11 Totaal overige directe inkomsten	174.359	200.000	82.781
12 Totaal Directe inkomsten	677.580	483.000	696.077
13 Indirecte inkomsten	91.532	120.000	99.817
14 Private middelen - particulieren incl. vriendenvereniging	27.789	21.000	23.196
15 Private middelen - bedrijven	1.000	-	8.000
16 Private middelen - private fondsen	152.349	139.000	25.000
18 Totale bijdragen uit private middelen	181.138	160.000	56.196
19 Totaal eigen inkomsten	950.250	763.000	852.090
21 Totaal structureel OCW	-	-	752.010
23 Totaal structureel Gemeentes	214.364	219.028	302.296
<i>Structureel Gemeente Amersfoort</i>	<i>219.028</i>	<i>219.028</i>	<i>213.686</i>
<i>Structureel Gemeente Utrecht</i>	<i>-4.664</i>	<i>-</i>	<i>88.610</i>
25 Totale structurele subsidies	214.364	219.028	1.054.306
26 Incidentele publieke subsidies	408.282	464.310	-
27 Totaal subsidies	622.646	683.338	1.054.306
TOTALE BATEN	1.572.896	1.446.338	1.906.396

Exploitatierkening over 2025

	<u>2025</u>	<u>begroting</u>	<u>2024</u>
	€	€	€
1. Beheerslasten materieel	268.745	247.460	292.404
2. Beheerslasten personeel en opdrachtnemers	50.207	73.541	93.562
3. Beheerslasten totaal	<u>318.952</u>	<u>321.001</u>	<u>385.966</u>
4. Activiteitenlasten materieel	608.344	557.961	720.007
5. Activiteitenlasten personeel en opdrachtnemers	628.998	632.376	799.744
6. Activiteitenlasten totaal	<u>1.237.342</u>	<u>1.190.337</u>	<u>1.519.751</u>
TOTALE LASTEN	<u>1.556.294</u>	<u>1.511.338</u>	<u>1.905.717</u>
7 Saldo uit gewone bedrijfsvoering	<u>16.602</u>	<u>-65.000</u>	<u>679</u>
8 Saldo rentebaten/-lasten	11.922	5.000	12.557
EXPLOITATIERESULTAAT	<u><u>28.524</u></u>	<u><u>-60.000</u></u>	<u><u>13.236</u></u>
Resultaatbestemming			
Algemene Reserve	-276.964		-305.056
Continuïteitsreserve	346.316		-
Bestemmingsreserve Nieuwe Makers	-3.884		-
Bestemmingsreserve Theatertechniek	-32.280		-32.280
Bestemmingsreserve Programmering en Organisatie	-		350.000
Bestemmingsfonds gem. Utrecht-Cultuurnota 2021-2024	-4.664		572
	<u>28.524</u>		<u>13.236</u>

Grondslagen voor de waardering

Algemeen

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met bepalingen uit RJ640 voor zover deze niet afwijken van de aanwijzingen in de algemene subsidieverordening van de gemeente Amersfoort.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en de passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Vergelijking met voorgaand boekjaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van in gebruikneming.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Grondslagen voor de waardering

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Opbrengsten

Opbrengsten van diensten worden opgenomen naar rato van de mate waarin de diensten zijn verricht. De kostprijs van deze diensten worden aan dezelfde periode toegerekend.

Exploitatiesubsidies

Exploitatiesubsidies worden ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde uitgaven komen/waarin de opbrengsten zijn gedeerd/waarin het exploitatietekort zich heeft voorgedaan.

Toelichting op de balans per 31 december 2025

[1] Materiële Vaste Activa

Een overzicht van de materiële vaste activa is onderstaand opgenomen:

	vaste bedrijfsmid- delen	Totaal
Aanschaffingen	489.816	489.816
Cum. afschrijving	-387.598	-387.598
Boekwaarde begin	<u>102.218</u>	<u>102.218</u>
Investerings	-	-
Desinvesteringen	-16.484	-16.484
Afschrijvingen	-47.937	-47.937
Desinvesteringen afschrijvingen	16.484	16.484
Mutaties	<u>-47.937</u>	<u>-47.937</u>
Cumulatieve aanschaffingen	473.333	473.333
Cum. Afschrijvingen	-419.051	-419.051
Boekwaarde einde	<u><u>54.282</u></u>	<u><u>54.282</u></u>
Afschrijvingspercentage	20%	

[3] Vorderingen

	<u>31 dec 2025</u>	<u>31 dec 2024</u>
	€	€
Debiteuren		
Handelsdebiteuren	4.175	2.229
	<u>4.175</u>	<u>2.229</u>
Belastingen en premies sociale verzekeringen te vorderen		
Omzetbelasting	20.950	37.272
	<u>20.950</u>	<u>37.272</u>
Overige vorderingen		
Toegekende subsidies	12.000	3.858
Vooruitbetaalde kosten	17.537	25.724
Te ontvangen baten	10.784	11.348
Foutieve betalingen	-	67
Kassasysteem	19.662	3.391
Overige overlopende activa	-	500
	<u>59.983</u>	<u>44.890</u>
Totaal vorderingen	<u><u>85.108</u></u>	<u><u>84.390</u></u>

Toelichting op de balans per 31 december 2025

[4] Liquide Middelen	31 dec 2025	31 dec 2024
	€	€
Rekening courant bank		
Rekening-courant Rabobank	138	344
Rekening-courant ING Bank	40.892	17.058
	<u>41.030</u>	<u>17.402</u>
Spaarrekeningen		
ING Spaarrekening	550.000	762.281
Rabobank Spaarrekening	134.061	131.961
SNS Spaarrekening	97.830	96.629
Triodos rendement rekening	101.444	99.896
	<u>883.335</u>	<u>1.090.767</u>
Totaal liquide middelen	<u>924.365</u>	<u>1.108.169</u>

Alle beschikbare liquide middelen zijn volledig vrij opneembaar bij de bank.

[5] Algemene Reserve	31 dec 2025	31 dec 2024
	€	€
Saldo op 1 januari	276.964	582.020
Mutatie uit resultaatverdeling	-276.964	-305.056
Saldo op 31 december	<u>-</u>	<u>276.964</u>
[6] Continuïteitsreserve		
Saldo op 1 januari	-	-
Mutatie uit resultaatverdeling	346.316	-
Saldo op 31 december	<u>346.316</u>	<u>-</u>

Continuïteitsreserve is gevormd om de financiële continuïteit van de organisatie te waarborgen.
De hoogte van deze reserve ligt nog onder het bedrag van anderhalf keer de vaste lasten van de stichting.

[7] Bestemmingsreserves	31 dec 2025	31 dec 2024
	€	€
Bestemmingsreserve Programmering en Organisatie		
Saldo op 1 januari	350.000	-
Mutatie uit resultaatverdeling	-	350.000
Saldo op 31 december	<u>350.000</u>	<u>350.000</u>

Deze bestemmingsreserve is gevormd vanwege ingrijpend gewijzigde financiële situatie per 2025.
De reserve heeft tot doel om de komende 4-jaarsperiode de kwaliteit van onze programmering en onze organisatie zo goed mogelijk te handhaven.

Toelichting op de balans per 31 december 2025

	<u>31 dec 2025</u>	<u>31 dec 2024</u>
	€	€
Bestemmingsreserve Nieuwe Makers		
Saldo op 1 januari	23.000	23.000
Mutatie uit resultaatverdeling	-3.884	-
Saldo op 31 december	<u>19.116</u>	<u>23.000</u>

Het ontvangen legaat in 2020 wordt de komende jaren ingezet voor Nieuwe Makers.
Dit jaar voor de spelers van Mispoes.

Bestemmingsreserve Theatertechniek

Saldo op 1 januari	53.740	86.020
Mutatie uit resultaatverdeling	-32.280	-32.280
Saldo op 31 december	<u>21.460</u>	<u>53.740</u>

De technische middelen zijn na 10 jaar grotendeels vervangen. In 2021 en 2022 hebben er grote investeringen plaatsgevonden. Onder andere een nieuwe hoogwerker, licht- en geluidsapparatuur en een nieuwe tribune. De bestemmingsreserve is voor de afschrijvingslasten van de komende jaren.

Totaal bestemmingsreserves	<u>390.576</u>	<u>426.740</u>
-----------------------------------	----------------	----------------

[8] Bestemmingsfonds gemeente Utrecht–Cultuurnota 2021-2024

Saldo op 1 januari	4.664	4.092
Mutatie uit resultaatverdeling	-4.664	572
Saldo op 31 december	<u>-</u>	<u>4.664</u>

[9] Kortlopende Schulden

Schulden aan leveranciers en handelskredieten

Handelscrediteuren	<u>33.132</u>	<u>36.588</u>
--------------------	---------------	---------------

Belastingen en premies sociale verzekeringen te betalen

Loonheffing	8.355	11.799
	<u>8.355</u>	<u>11.799</u>

Schulden ter zake van pensioenen

Pensioenpremie	7.076	11.325
Sociaal fonds	11.716	11.716
	<u>18.792</u>	<u>23.041</u>

Verplichtingen inzake subsidies

Vooruit ontvangen project subsidies FPK	110.792	125.700
Vooruitontvangen frictievergoeding OCW	-	232.130
Terug te betalen subsidiegeld Gemeente Utrecht	806	-
	<u>111.598</u>	<u>357.830</u>

Toelichting op de balans per 31 december 2025

	<u>31 dec 2025</u>	<u>31 dec 2024</u>
Overige schulden	€	€
Vooruitontvangen baten uitgestelde voorstellingen	10.642	14.163
Vakantiegeld en vakantiedagenvergoeding	52.825	53.416
Rekening-courant Stichting Veerensmederij	718	2.332
Salarissen	-	3.148
Vooruitgefactureerde omzet	5.500	-
Te betalen kosten	85.301	84.092
	<u>154.986</u>	<u>157.151</u>
Totaal kortlopende schulden	<u>326.863</u>	<u>586.408</u>

Niet in de balans opgenomen rechten

Toegekende structurele subsidie 2025-2028

Door de gemeente Amersfoort is voor 2026 een begrotingssubsidie toegekend van € 248.847 (133929).

Rechtszaak

Stichting Holland Opera heeft een rechtszaak aangespannen tegen het Fonds Podiumkunsten. In februari 2026 heeft de Rechtbank Midden-Nederland het bezwaar van Holland Opera tegen de afwijzing van de meerjarige subsidieaanvraag door het Fonds Podiumkunsten gegrond verklaard. Het Fonds Podiumkunsten heeft van de rechtbank tien weken gekregen om een nieuw besluit op bezwaar te nemen met inachtneming van deze uitspraak. Dit proces loopt nog en de gevolgen zijn nog onbekend en daarom niet meegenomen in deze cijfers.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Huurcontract

Er is een huurcontract afgesloten voor de Veerensmederij Soesterweg 330, ingaande op 1 oktober 2010 voor een maximale periode van 50 jaar (huidige huur op jaarbasis € 42.686,- ex. BTW).

De eerste drie huurperiodes zijn reeds verstreken en de nieuwe huurperiode van vier jaar loopt tot en met 30 september 2026. De overeenkomst wordt voortgezet voor aansluitende perioden van telkens 4 jaar, echter uiterlijk tot 1 oktober 2060. Opzegtermijn bedraagt tenminste een jaar.

Er is een huurcontract voor het huren van opslag/ruimtes in Groenekan. Het betreft hier ruimtes van in totaal 230 m², die verhuurd worden door eigenaar de heer N. Idelenburg. Deze ruimtes zijn onderdeel van de bedrijfsruimte achter de woning van verhuurder met een eigen adres en opgang:

t.w. Groenekanseweg 104 A, 3737AJ Groenekan.

De Rvt is van deze regeling op de hoogte en heeft dit geaccordeerd.

De locatie wordt gebruikt voor het opslaan van kostuums, rekwisieten en het gebruik van kantoor-/montageruimtes. Contract sinds 15 augustus 2010 voor onbepaalde tijd, opzegtermijn van 1 jaar.

Huur bedraagt € 14.416 per jaar.

Er is een huurcontract voor het huren van een opslag van 50m² voor decorstukken bij PRI-BOX.

Contract sinds 15 augustus 2019 met een looptijd van een jaar, aansluitend is dit contract automatisch verlengd. De overeenkomst is wederzijds opzegbaar met een opzegtermijn van twee maanden.

Huur bedraagt € 4.200 per jaar.

Toelichting op de balans per 31 december 2025

Leasecontract

Vaste CopyRente-periode voor de kopieermachine/printer Toshiba afgesloten voor 72 maanden, looptijd tot 1 juni 2028. Na afloop van de vaste CopyRente-periode wordt de overeenkomst telkens voor 1 jaar verlengd, tenzij een van de partijen uiterlijk 3 maanden voor het verstrijken van de periode de overeenkomst schriftelijk en aangetekend heeft opgezegd.

Huur apparaat (via De Lage Landen Vendorlease BV) € 223,07 per kwartaal excl. BTW.

Meerverbruik zwart: € 7,00 per 1.000 afdrukken

Meerverbruik kleur: € 40,00 per 1.000 afdrukken

(het meerverbruik wordt per kwartaal afgerekend)

Toelichting op de exploitatierekening over 2025

	2025	begroting	2024
	€	€	€
BATEN			
1 Publieksinkomsten binnenland			
- 2 Recette/kaartverkoop	303.223	150.000	272.441
- 3 Uitkoop	54.700	30.000	121.879
- 4 Partage	15.519	20.000	64.704
- 5 Overige publieksinkomsten - horeca	96.254	65.000	105.504
- 5 Overige publieksinkomsten - auteursrechten	3.256	5.000	10.088
- 5 Overige publieksinkomsten	30.269	13.000	38.680
	<u>503.221</u>	<u>283.000</u>	<u>613.296</u>
8 Sponsorinkomsten	<u>40.000</u>	<u>50.000</u>	<u>31.400</u>
9 Baten coproducties	<u>134.359</u>	<u>135.000</u>	<u>50.000</u>
10 Overige directe inkomsten			
Verkoop bijproducten	-		1.381
	<u>-</u>	<u>15.000</u>	<u>1.381</u>
13 Indirecte inkomsten			
Vaste lasten verhuur Veerensmederij	27.559	30.000	28.200
Verhuur technische installatie	34.800	40.000	29.250
Personeel verhuur	8.150	45.000	39.563
Overige inkomsten	21.023	5.000	2.805
	<u>91.532</u>	<u>120.000</u>	<u>99.817</u>
14 Private middelen - particulieren incl. vriendenvereniging			
Bijdragen door particulieren inclusief vrienden	27.789	21.000	23.196
	<u>27.789</u>	<u>21.000</u>	<u>23.196</u>
15 Private middelen - bedrijven	<u>1.000</u>	<u>-</u>	<u>8.000</u>
16 Private middelen - private fondsen			
Bijdrage VSB (kinderkoor)	2.368		-
Bijdrage Fonds21	25.000		-
Bijdrage Het Cultuurfonds	40.000		-
Bijdrage ELJA Foundation	5.455		-
Bijdrage Stichting Gunstige Wind	10.000		5.000
Bijdrage KfHeinfonds	20.000		7.500
Bijdrage De Versterking	15.000		12.500
Bijdrage Stichting Pieternel (kinderkoor)	526		-
Bijdrage Fentener van Vlissingen SHV	4.000		-
Bijdrage Société Gavignies	10.000		-
Bijdrage Dioraphte	20.000		-
	<u>152.349</u>	<u>139.000</u>	<u>25.000</u>

Toelichting op de exploitatierekening over 2025

	2025	begroting	2024
	€	€	€
21 Totaal structureel OCW			
Meerjarige subsidie OCW	-	-	647.104
Indexatie	-	-	104.906
	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>752.010</u>
23 Totaal structureel Gemeentes			
Meerjarige subsidie gemeente Utrecht	-4.664	-	75.000
Meerjarige subsidie gemeente Utrecht - indexatie	-	-	13.610
Meerjarige subsidie gemeente Amersfoort	219.028	219.028	213.686
	<u>214.364</u>	<u>219.028</u>	<u>302.296</u>
26 Incidentele publieke subsidies			
Incidentele bijdrage gemeente Utrecht - 2024/3714	20.000	20.000	-
Incidentele bijdrage gemeente Utrecht frictiekosten	9.658	29.480	-
Incidentele bijdrage OCW - frictiekosten	232.130	232.130	-
Projectsubsidie Fonds Podiumkunsten	146.494	182.700	-
	<u>408.282</u>	<u>464.310</u>	<u>-</u>

Toelichting op de exploitatierekening over 2025

	2025	begroting	2024
	€	€	€
LASTEN			
1. Beheerslasten materieel			
<u>Huisvestingskosten</u>			
Huur	41.905	42.000	40.883
Huur opslag	24.160	19.110	21.764
Schoonmaak	13.394	12.000	14.519
Onderhoud	3.157	6.000	4.621
Gas/water/energie	35.418	33.000	43.356
Verzekeringen	5.491	5.000	2.339
Onroerendezaakbelasting	4.293	4.000	4.162
Beveiliging	5.101	3.200	3.206
Overige huisvestingskosten	1.071	2.000	4.192
	<u>133.990</u>	<u>126.310</u>	<u>139.042</u>
<u>Kantoorkosten</u>			
Opleidingskosten	148	-	7.973
Kantoor materiaal	2.814	750	3.443
Abonnementen/Lidmaatschappen	10.958	8.000	21.904
Kosten internet, telefoon	2.168	1.200	2.385
Automatisering	6.632	4.500	6.361
Porti	-	500	-
Administratiekosten	20.377	32.000	24.113
Accountantskosten	14.946	14.000	13.850
Verzekeringen	836	300	2.337
Vergader- / bestuurskosten	1.076	1.000	1.999
Reis- en verblijfkosten	-	500	-
Verduurzaming organisatie	4.968	-	-
Representatie	-	-	1.194
Juridische kosten	15.455	20.000	12.383
Bankkosten	938	300	915
Overige algemene bedrijfskosten	856	100	3.562
	<u>82.172</u>	<u>83.150</u>	<u>102.419</u>
<u>Algemene publiciteitskosten</u>			
Drukwerk	-	-	383
Adviezen	4.646	-	-
	<u>4.646</u>	<u>-</u>	<u>383</u>
<u>Afschrijvingskosten</u>			
Boekwinst vervoersmiddelen	-	-	-3.542
Afschrijving inventaris	47.937	-	54.101
	<u>47.937</u>	<u>38.000</u>	<u>50.559</u>
TOTAAL BEHEERSLASTEN MATERIEEL	<u><u>268.745</u></u>	<u><u>247.460</u></u>	<u><u>292.404</u></u>

Toelichting op de exploitatierekening over 2025

	2025	begroting	2024
	€	€	€
2. Beheerslasten personeel en opdrachtnemers			
<u>De totale personeelslasten zijn:</u>			
Bruto salarissen	214.372		337.668
Vakantiegeld	15.962		26.114
Loonheffingen en sociale fondsen	39.502		61.119
Pensioenpremies	26.198		41.346
Totaal	<u>296.034</u>		<u>466.247</u>
<u>Onderverdeeld naar:</u>			
Beheerslasten personeel	44.807		83.863
Activiteitenlasten personeel	251.227		382.384
Totaal salarissen	<u>296.034</u>		<u>466.247</u>
<u>Zakelijke directie</u>			
Salarissen	31.345	28.000	36.155
	<u>31.345</u>	<u>28.000</u>	<u>36.155</u>
<u>Bureamedewerker/publiciteit</u>			
Salarissen	13.462	22.000	18.306
Honorarium	-	10.291	-
	<u>13.462</u>	<u>32.291</u>	<u>18.306</u>
<u>Assistent zakelijk leiding</u>			
Salarissen	-	-	29.402
	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>29.402</u>
<u>Overig personeel</u>			
Honorarium	-		750
	<u>-</u>	<u>11.250</u>	<u>750</u>
<u>Overige personeelskosten</u>			
Ziekengeldverzekering/Arbodienst	1.199		2.747
Reiskosten	4.385		4.990
Eindejaarsuitkering	360		-
Overige personeelskosten	-544		1.212
	<u>5.400</u>	<u>2.000</u>	<u>8.949</u>
TOTAAL BEHEERSLASTEN PERSONEEL	<u>50.207</u>	<u>73.541</u>	<u>93.562</u>

Toelichting op de exploitatierekening over 2025

	2025	begroting	2024
	€	€	€
4. Activiteitenlasten materieel			
Educatie ruimte	11.810		28.034
Locatiekosten	32.729		47.489
Publieksfaciliteiten/Tribune	21.212		28.998
Publiekscatering	75.759		75.099
Techniekkosten	43.738		60.905
Auteursrechten	5.711		7.489
Bemiddelingskosten	9.626		22.159
Kap & grime	2.136		900
Decors	53.708		76.964
Kostuums	22.414		22.289
Onderhoud instrumenten	1.275		2.716
Muziek/film/band	1.143		3.440
Geluid	31.075		32.266
Reis- /verblijfkosten	47.903		68.870
Transport / vervoer decors	11.925		20.245
Verzekering/veiligheid	3.149		1.533
Transactiekosten	7.571		6.990
Research en onderzoek	879		1.172
Onkostenvergoedingen/vrijwilligers	6.550		7.991
Overige activiteitenlasten materieel	2.135		1.920
Naar educatiematerialen MX-HOX	-18.415		-32.123
	<u>374.033</u>	<u>386.561</u>	<u>485.347</u>
4. Marketing			
Grafisch ontwerper	14.663	6.000	6.629
Affiches en folders	1.800	4.000	662
Overig drukwerk	4.638	4.000	7.091
Foto's	2.818	2.000	4.863
Advertenties/reclame	5.978	8.000	37.974
Verspreiding drukwerk	1.509	3.000	3.300
Promotie gezelschap/Veerensmederij/Amersfoort	12.248	6.000	18.045
Geluid-/ videoregistratie	30.948	30.000	29.587
Publiciteit & communicatie internationaal	340	2.500	-
Website	1.347	1.000	-
Online marketing	30.293	34.000	14.700
Premiere kosten	4.455	500	1.157
Overige specifieke publiciteitskosten	1.493	1.000	2.196
	<u>112.530</u>	<u>102.000</u>	<u>126.204</u>
4. Educatieve activiteiten			
Materialen educatieve activiteiten	21.593		37.662
Overige educatieve activiteiten	-		92
	<u>21.593</u>	<u>9.400</u>	<u>37.754</u>

Toelichting op de exploitatierekening over 2025

	2025	begroting	2024
	€	€	€
4 Lasten Coproducties			
Aandeel coproductie Midsummer Nightmare	91.772		-
Aandeel coproductie Reinaert de V.	-		70.701
Aandeel coproductie Bremer Straatmuzikanten	8.416		-
	<u>100.188</u>	<u>60.000</u>	<u>70.701</u>
TOTAAL ACTIVITEITENLASTEN	<u><u>608.344</u></u>	<u><u>557.961</u></u>	<u><u>720.007</u></u>
5. Activiteitenlasten personeel en opdrachtnemers			
<u>Artistieke- en algemene directie</u>			
Salarissen	53.861	56.000	73.963
	<u>53.861</u>	<u>56.000</u>	<u>73.963</u>
<u>Artistiek leider</u>			
Salarissen	71.697	63.000	86.819
	<u>71.697</u>	<u>63.000</u>	<u>86.819</u>
<u>Hoofd educatie</u>			
Salarissen	15.484	21.000	23.299
	<u>15.484</u>	<u>21.000</u>	<u>23.299</u>
<u>Zakelijke assistent</u>			
Salarissen	-		3.131
	<u>-</u>	<u>44.000</u>	<u>3.131</u>
<u>Artistieke medewerkers</u>			
Honorarium	115.669	85.500	65.304
	<u>115.669</u>	<u>85.500</u>	<u>65.304</u>
<u>Uitvoerend personeel</u>			
Salarissen	7.742		-
Honorarium	148.476		193.980
	<u>156.218</u>	<u>141.700</u>	<u>193.980</u>
<u>Technisch personeel</u>			
Salarissen	224		885
Honorarium	85.647		135.401
	<u>85.871</u>	<u>100.700</u>	<u>136.286</u>
<u>Communicatie / publiciteit</u>			
Salarissen	-		34.173
Honorarium	2.860		-
	<u>2.860</u>	<u>16.500</u>	<u>34.173</u>

Toelichting op de exploitatierekening over 2025

	2025	begroting	2024
	€	€	€
<u>Educatie / bijzondere projecten</u>			
Salarissen	33.008	30.814	28.736
	<u>33.008</u>	<u>30.814</u>	<u>28.736</u>
<u>Kassa/Bureau/Productionele ondersteuning</u>			
Salarissen	69.211		131.378
Honorarium	15.600		8.155
	<u>84.811</u>	<u>63.162</u>	<u>139.534</u>
<u>Overige personeelskosten</u>			
Overige personeelskosten	4.688	-	-
	<u>4.688</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
<u>Overige personeelskosten</u>			
Eindejaarsuitkering	1.280		1.920
Ziektekosten verzekering	3.394		11.996
Overige personeelskosten	157		604
	<u>4.831</u>	<u>10.000</u>	<u>14.520</u>
TOTAAL ACTIVITEITENLASTEN PERSONEEL	<u><u>628.998</u></u>	<u><u>632.376</u></u>	<u><u>799.744</u></u>
8 Saldo rentebaten/-lasten	<u><u>11.922</u></u>	<u><u>5.000</u></u>	<u><u>12.557</u></u>

Toelichting op de exploitatierekening over 2025

WNT

Op 1 januari 2013 is de Wet Normering Topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Stichting Holland Opera. Het voor Holland Opera toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2025 € 246.000 Het betreft hier het algemene WNT-maximum.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

Gegevens 2025		
	Mevr. J. Hoolboor Dhr. N. Idelenburg	
Functiegegevens	Algemeen directe	Artistiek leider
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01/01 - 31/12	01/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	0,8
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	69.200	72.711
Beloningen betaalbaar op termijn	8.129	9.225
<i>Subtotaal</i>	77.329	81.935
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	246.000	196.800
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen	-	-
Bezoldiging	77.329	81.935
Gegevens 2024		
	Mevr. J. Hoolboor Dhr. N. Idelenburg	
Functiegegevens	Algemeen directe	Artistiek leider
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01/01 - 31/12	01/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	86.792	86.792
Beloningen betaalbaar op termijn	11.208	11.208
<i>Subtotaal</i>	98.000	98.000
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	233.000	233.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen	-	-
Bezoldiging	98.000	98.000

Toelichting op de exploitatierekening over 2025

WNT - vervolg

1.d Toezichhoudende topfunctionarissen met een bezoldiging van € 2.100 of minder

<u>Raad van Toezicht</u>		<u>aantreden</u>	<u>aftreden</u>
Mw. M.H.J. Blott	voorzitter	7-dec-23	
Dhr. C.J.M. van Veen	lid	1-sep-21	
Mw. J. Franken	lid	21-sep-17	23-jan-26
Dhr. M.J.P. Hassink	lid	6-dec-22	
Mw. M.E. Mieras	lid	17-sep-24	
Mw. D. Ziad-Westmaas	lid	4-mrt-25	

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

In het boekjaar 2025 zijn geen uitkeringen gedaan aan topfunctionarissen wegens beëindiging dienstverband.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2025 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen.

Stichting Holland Opera
Amersfoort

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Afgegeven ten behoeve van de gemeente Amersfoort

Aan: de raad van toezicht van Stichting Holland Opera

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2025

Ons oordeel

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2025 van Stichting Holland Opera te Amersfoort gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Holland Opera op 31 december 2025 en van het resultaat over 2025 in overeenstemming met de Algemene Subsidieverordening Amersfoort en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2025 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en de Algemene Subsidieverordening Amersfoort.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1) de balans per 31 december 2025;
- 2) de staat van baten en lasten over 2025; en
- 3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse Controlestandaarden, het Controleprotocol subsidies gemeente Amersfoort en de Regeling Controleprotocol WNT 2025 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Holland Opera zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Paragraaf betreffende overige aangelegenheden

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2025 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiele afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven en de Algemene Subsidieverordening Amersfoort is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiele afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720 en het Controleprotocol subsidies gemeente Amersfoort. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven en de Algemene Subsidieverordening Amersfoort.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven, de Algemene Subsidieverordening Amersfoort en de bepalingen van en krachtens de WNT. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en de Algemene Subsidieverordening Amersfoort.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de instelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de instelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de instelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiele fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Hilversum, 3 maart 2026

KAMPHUIS & BERGHUIZEN

Accountants/Belastingadviseurs

T. Wagenaar AA

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol subsidies gemeente Amersfoort, de Regeling Controleprotocol WNT 2025, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.